

Українське Козацтво

РІК VIII

КВІТЕНЬ — ЧЕРВЕНЬ 1971 Р.

Ч. 2 (16)

ПЕТРО КОНАШЕВИЧ - САГАЙДАЧНИЙ

Гетьман Запорозьких Козаків в 1606-22 рр.

В морських походах на татарів і турків обкурив мушкетним димом навіть
мусульманську столицю Царгород
Наганяв жах на москвинів військовими наступами на Смоленськ, Калугу і
навіть під саму Москву
Як член Богоявленського Братства в Києві, був ревним оборонцем Україн-
ської Православної Церкви перед
польсько - латинськими намірами

Редагe колегія:

редактор Антін Кущинський, заст. ред. Михайло Петруняк
члени — Павло Бабяк, Володимир Засадний, Василь Івашук.

Address:

„UKRAINSKE KOZATSTVO”
2100 W. Chicago Ave.
Chicago, Ill. 60622 — USA

ЗМІСТ Ч. 2 (16)

1. Д-р Святомир М. Фостун — Же през шаблі маєм права»	ст. 1
2. Докія Цапко — До бою (марш)	ст. 3
3. Ірiней Назарко — Роля козаків у протитурецькій кампанії під Віднем 1683 р.	4
4. Адріян Кашенко — Фльо́та Запорозьких козаків	7
5. Мирон Ганушевський — Чорне море — українське море	8
6. Павло Дубів — Чорноморська дума	10
7. Іван Кейван — Козацьке барокко	11
8. Антін Кущинський — Українське Вільне Козацтво в 1917 — 1918 роках	16
9. Кобзарський — Думка визначного чужинця про Українське Вільне Козацтво	24
10. Олександр Шульгин — Козак	25
11. Д-р Павло Кашинський — Наш шлях один	26
12. о. Ілля Нагірняк — Не забуваймо страшну трагедію Голоду в Україні 1932-33 рр.	27
13. Сергій Ган — Року одна тисяча дев'ятьсот проклятого	31
14. О. Котанський — Мій край	34
15. Дем'ян Захарченко — Про УВК і стародавнє оповідання	35
16. Володимир Поповський — «Брате, помилуй!»	36
17. Ген. Штабу Генерал-Кошовий Павло Шандрук — Політика й військо	39
18. «ПУ-ГУ! ПУ-ГУ!» — «КОЗАКИ З ЛУГУ»	41
19. Книги, журнали, часописи	48
20. Хто помагав видавати наш квартирний	

СТАВАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТНИКАМИ «УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА»

На 1971 рік передплата ЧОТИРИ (4) долари, а ціна окремого числа за післяплату ОДИН долар 25 центів.

Чергове 3-тє (17) число «У. К.» вишлемо тільки передплатникам та тим післяплатникам, що без затримки платять за окреме число \$ 1.25. Закликаємо всіх організованих і неорганізованих прихильників Козацької Ідеї за порогами Батьківщини не лишати і далі наш журнал своїми бодай найменшими фінансовими дарами. Завдяки тому видання журналу, як і до цього часу, не буде мати дефіциту і жадних боргів, хоч кошти друку й поштові видатки ще далі ростуть.

Редакція й Адміністрація «У. К.»

УКРАЇНСЬКЕ КОЗАЦТВО

РІК VIII

КВІТЕНЬ — ЧЕРВЕНЬ 1971 Р.

Ч. 2 (16)

Д-р Святомир М. Фостун

«ЖЕ ПРЕЗ ШАБЛІ МАЄМ ПРАВА»

Ці слова великого гетьмана України Івана Мазепи завжди пригадують нам, що геополітичне положення України вимагало, вимагає та й вимагатиме в майбутньому від української нації плекати свою боездатність і розвивати свій мілітарний потенціал. Знали це добре вже наші славні предки. «На меч покладайся, сину» — говорив князь Святослав Завойовник своєму синові. Так довго, як княжі дружинники своїми черленими щитами загороджували степовим ордам шлях в Україну, так довго, як не пощербилась козацькі шаблі, як довго зберігались лицарські й козацькі традиції в нашому народі, була своя вільна держава. В обороні української землі княжа рать воювала в далеких степах, за неї ходила в походи, й кривавилась на мурах городів руських. «Войнові, що на війну вирядився або слід перемогу добути, або з руки ворога впасти», оспівує своїм дружинникам король Данило. Автор «Слова о полку Ігоревім» оспівує героїзм українських воїнів, які поклали свої голови за рідну землю над Каялою: «Гей на березі Каяли, тут вино криваве вийшло. Тут русичі пир скінчили. Сватів своїх напоїли, буйні голови зложили, полягли за Україну».

Від сивої давнини нашої історії Україна на грані двох світів є горнилом, у якому перетоплюються старі й зроджуються нові ідеї, схрещуються впливи культур. Віковими тривають змагання українського народу проти напасників, що весь час намагались поневолювати Україну й панувати над

прекрасною українською землею. Можна сказати, що вся історія України є історією її безперервної боротьби за волю і втримання своєї суверенності. В цій боротьбі були дні світлих перемог, і дні гірких поразок. «На берегах Дніпра, на Київщині та на Полтавщині, ви не пройдете і верстви поля, не прикрашеного високою могилою, а іноді й десятком могил... Моя прекрасна вільнолюбна Україна тугу начиняла своїм вільним та ворожим трупом незлічені величезні могили. Вона своєї слави на поталу не давала, ворога-гнобителя під ноги топтала і вільна, нерозтлінна вмирала» — писав наш великий Пророк Тарас Шевченко.

Визвольна боротьба українського народу під проводом гетьмана Богдана Хмельницького не була тільки громадянською війною, *bellum civile*, як її вважають ще й сьогодні деякі польські та західні історики. Це була війна за визволення української землі, за право українського народу жити вільним свободним життям на своїй одвічній землі. «Ми підняли зброю не для користи якоїсь або порожнього марнославства, а єдино на оборону батьківщини нашої, життя нашого, дітей наших... На що ж нам, браття, без чуття тягати тяжкі пута рабства в дрімоті й ганебнім невілництві у власній своїй землі»... говорив гетьман Богдан Хмельницький до реєстрових козаків під Камінним Затоном. А у своєму універсалі з червня 1648 року, виданому в таборі під Білою Церквою він пише:

«... Ознаймуем сим універсалом нашим, іж не без причин слушних мушилисьмо зачати війну і поднести оружје наше на поляков»...

Другий великий український гетьман Іван Мазепа, що з часу його гетьманування сповняється цього року 282 роки, володів уже в особливо трудних обставинах постійного обмежування його влади та державно-політичної самостійності України. Ні один із українських гетьманів після Хмельницького не зробив так багато для створення об'єктивних умовин державної незалежності України, як Мазепа, що його ім'я, стало символом прямування України до державної волі. Коли Хмельницький, а також у певній мірі й Виговський ще мали ініціативу в розгрі східноєвропейської політики, Мазепа вже тієї ініціативи не мав, бо її захопив московський цар Петро, який з шаленою енергією «прорубував вікно в Європу». Володів Мазепа не маючи вже Богунів, Морозенків, Чарнотів — отих великих лицарів-державників, які разом із Богом даним творили козацьку державу. Замість них коло Мазепа були надламані Горленки, Апостоли, чи Кочубеї, була старшина, яка втрачала віру в можливість політичного розриву з Москвою, і навипередки запобігала царської ласки. Союз Мазепа зі шведським королем Карлом XII був для неї несподіванкою, до якої вона не була політично, ані психологічно приготована, чого зрештою гетьман і не міг зробити в існуючих тоді обставинах в Україні.

Гетьман був великою людиною вже епілогу козацької доби. Таким його зображує в своїй гравюрі Данило Галаковський. Гравюра представляє образ грози, землетрусу, загальної руйни. На цьому грізному тлі стоїть величава постать гетьмана Мазепа, спертото на свій родинний герб. Праворуч гетьмана шість алегоричних постатей муз і чеснот, а ліворуч лише дві постаті — віра й батьківщина. На стріч-

ці, що огортає гравюру, є душе вимовна цитата з Горація:

«Якщо буде треба, безстрашно поляжу під руїнами упадаючого світу».

Правнуки мазепинців ішли в часі Визвольних Змагань в перших лавах в обороні української держави, творили революційне підпілля, формували УВ-О й ОУН, в яких виростали нові когорт борців за волю України. За неї вони йшли в бої, гинули замучені в в'язничних казематах, вмирили на шибеницях у концтаборах, на далеких засланнях. З ними йшло українське воєцтво, яке незалежно від того в яких формаціях воно служило, завжди ставило добро української нації як свій найвищий закон. Це були Українські Січові Стрільці, Українська Народня Армія, Українська Галицька Армія, Вільне Козацтво, Карпатська Січ, Українська Повстанська Армія, І Українська Дивізія УНА. Їхнім найвищим ідеалом була вільна соборна самостійна українська держава. Вони були вірні цьому ідеалові, й це була основна чеснота українська воєка, українського борця-революціонера. На їхньому ідеалізмі й героїстві виховуються нові покоління сучасної України, яка продовжує боротьбу за своє визволення на широких всеобіймаючих фронтах.

«Сьогоднішній день, — каже І. Дзюба, — не останній день світової історії. Рано чи пізніше все стає на своє місце»...

Рано чи пізніше українська нація стане на шлях свого самостійного, суверенного державного життя. Гарантором такого життя та всестороннього розвитку української держави мусять стати її збройні сили, які б берегли кордонів української території від загребухущих зазіхань північного сусіда, який завжди посягатиме по українську багату землю. Тільки сильні модерні українські збройні сили забезпечуть мирний розвиток українській державі в майбутньому.

(«Сурмач»)

Докія Цапко

ДО БОЮ
(Марш)

Гей козак, берись за зброю!
Слушний час наспів!
Хай веде на змаг за волю
Бойовий наш спів!

Нумо браття, пригадаймо
Ми дідів, батьків
І усіх нас об'єднаймо
В лавах козаків.

Дух козацький не вгасає,
Вічно є живий,
Він відвагою палає, —
Як ідем у бій.

Блискавицями й громами,
Нас не налякать.
Вірою, що Бог є з нами
Йдем перемагать.

Серцем сміливі орлята,
Бо сини орлів,
Ми рішили доконати
Заповіт батьків.

В бій, з веселими піснями!
Хай земля горить!
Переможно хай над нами
Прапор майорить!

Фінікс, 1967 р.

Про Гетьмана Петра Сагайдачного польський король Собеський писав:
«Сагайдачний був чоловік великого духу, що сам шукав небезпеки, легковажив життям, в битві був перший, коли ж доводилося відступати — останній; був жвавий, діяльний, в таборі сторожний, мало спав і не піячив; на нарадах був обережний і в усіх розмовах маломовний».

**

Відомий історик Бантиш Каменський до повищої характеристики Гетьмана Сагайдачного додав, що він дужесуворо розправлявся з нелухняними козаками.

Іриней Назарко

РОЛЯ КОЗАКІВ У ПРОТИТУРЕЦЬКІЙ КАМΠΑНІЇ ПІД ВІДНЕМ 1683 Р.

Тут подаємо історичні факти про великі, світового значення, заслуги Козацтва в обороні всього християнства в Європі від мусульманської небезпеки, що їй довершили православні козаки при фінансовій допомозі папи Інокента XI-го. Можливо, що саме з цієї причини було замовчувано про цю історичну заслугу українського козацтва або цю славу приписувано полякам.

Тепер В. Достойний автор названої праці описав ці події на підставі ватиканських документів в Наукових Записках Українського Технічно-Господарського Інституту в томі XIX, Мюнхен 1969 р. ст. 111-26. З цієї цінної праці подаємо зі значним скороченням цікавіші уступи.

Редакція

Страта «князя Сарматії» Юрася Хмельниченка в Кам'янці 1681 р. стала немов зупинкою в довголітній боротьбі посторонніх сил за правобережну Україну. Всі противники, які брали участь у боротьбі за Правобережну Україну, себто Москва, Польща, Туреччина й Крим, були виснажені й бажали, хоча б на деякий час, миру. Перша замирилася з турками Польща. Вона заключила з турками мир у Журавні, яким зріклася Поділля і Правобережної України з виїмком північної Київщини. Одночасно помирилася з Польщею Москва, що за 200 тисяч рублів і частину Витебщини дістала від Польщі Київ. А в 1681 р. заключено в Бакчисарай московське двадцятилітнє перемир'я з Туреччиною та Кримом — продовж якого ніхто з договірників не смів заселявати земель між Бугом і Дністром. Таким чином санкціоновано пустиню в самому серці багатого краю там, де була колиця його історичного життя, де був осередок держави Богдана Хмельниць-

кого. Та умови бакчисарайського перемир'я, як штучний витвір політичного опортунізму, виявилися нічим супроти вимог життя. Після страти Юрія Хмельниченка турки віддали Правобережну Україну в управу молдавському господареві Іванові Дуці, що, назначивши своїм наказним гетьманом Івана Драгинича, почав колонізувати спустошений край на основах козацького ладу.

Подібно, як Туреччина не репектувала статей бакчисарайського перемир'я, нехтувала пункти Журавенського миру й Польща. Талановитий й енергійний король Польщі Іван III Собіський, захоплений ідеями боротьби з мусульманським світом, майже не припиняв польсько-турецької війни за Поділля. Витиснувши турків до Кам'янця, він зразу взявся за заселення Поділля й північної Київщини та організування її на козацький лад. Гетьманом Правобережжя Собіський назначив Степана Куницького, а коли козаки за трусість покарали Куницького смертю, на його місце обрали запорожця Андрія Могилу, що далі заселявав й організував Правобережжя, сільманського світу, в якій брали участь очищуючи його від турецьких залог. Так відновлена правобережна козащина кріпшала з дня на день.

У той час у 1680-их роках турецька загроза для християнського світу з чисто теоретичної стала вже загрозою реальною. Воєнні плани турецького султана Магомета IV, його укріплювання своїх позицій на Балканах та в сателітних балканських державах і в першу чергу його заходи створити собі на українських землях вихідну базу під широкозакроєні дії в напрямі Польщі та Московщини — те все серйозно занепокоїло центральні європейські держави. У відповідь на це організовано «Святу Лігу» проти му-

часть Австрія, Венеція, Польща й Московщина. Проектовано одночасний наступ на широкому фронті Дунаю і Чорного моря. Україні ця війна давала надію здобути степові простори й доступ до Чорного моря.

В той час на престолі в Римі засідав папа Інокент XI з роду Одескалькі — бистрий дипломат і далекозорий реаліст. Найперше на самому початку понтифікату Інокента XI-го в Римі мали виразне й правильне поняття про Україну, її етнічну форму та її політичні змагання. В 1678 році появилася в Римі друком географічна карта східноєвропейських земель, на якій Україна в цілій своїй тодішній етнографічній розтягlostі зазначена виразно як Україна або земля козаків, що розтягається від Перемишля і Сяну аж по Дон та Озівське море.

Україна стояла в центрі заінтересовання та далекойдучих плянів з одної і з другої сторони. Ішлося про те, хто скоріше перехилить на свій бік козацьку Україну та кине її боєву силу на службу своїх інтересів...

В другій частині 1682 року турецькі сили в Україні почали воєнні дії, займаючи територію по лінії своїх вимог. Тим часом саме через українські землі між християнськими силами, безпосередньо загроженими Московщиною та Польщею, не було згоди ні в цілях, ні в спільній обороні. На весну 1683 року, коли війна вже фактично була в дальшому розвитку, деякі козацькі полковники переставилися на сторону християнських сил, даючи свої сили до зачіпної війни й офензивної головно на Криму проти татар та на Чорному морі проти турецької флотії.

У червні 1683 року провідним мужам Європи й тодішньої дипломатії вже було ясно, що турки вирушають великим походом проти християнського світу. Одночасно напрям походу на Відень став майже очевидний.

Папа Інокент XI-ий хотів взяти участь в тій обороні мілітарно а не тіль-

ки підтримувати її морально. Набирання війська в папських державах Італії було неможливе, коли взяти до уваги її характер та віддалі. Тому, поминаючи теоретичні пляни польського короля та австрійського цісаря в справі організування козацьких протитурецьких військ, Інокент дав доручення своїм дипломатам на місцях приступити до організації корпусу козацького війська, асигнуючи на це відповідну суму.

7 липня 1683 року варшавській нунцій вже предложив папі докладний опис устрою та заплат для трьох тисяч козаків, що були зорганізовані в тому корпусі. Було в ньому 7 полків, з яких двох мало по 500 козаків, а п'ятьох по 400 козаків. Полковники побирали плати по 600 фльоренів річно, а крім того особно на виряд ще дальших 1.000 фльоренів. Заступників полковників було рівнож 7 по 300 фльоренів річно, та окремі вирядники особно. Генеральний писар та суддя побирали по 375 фльоренів, полкові писарі в числі шістьох побирали разом коло 750 фльоренів. Крім того у війську було 23-х сотників з 240 фльоренів плати кожний та загальні видатки на одяг і намети. Далі вичислено 7-ох хорунжих полкових та 23-х хорунжих сотенних по 120 та 90 фльоренів плати. Заступники сотників числом 23 брали по 90 фльоренів плати кожний. Самого війська звичайних козаків було 2.611 і кожному козакові річно виплачувано 60 фльоренів та загальні видатки на одяг і обоз. Були передбані крім того видатки на 7 полковницьких пірначів, тридцять прапорів з нашитим єрусалимським хрестом, сім полковницьких ключів, сім мідних літаврів, вісім срібних булав, 300 возів на порох і стрільна, як рівнож на постачання. Продовж липня прийшли з Риму ще інших сто тисяч фльоренів, з яких було відділено 50 тисяч для запорожців, щоб вони зорганізували наскок на Крим та тим відтягнули сили й увагу татар від властивого поля

боїв, що ним стала вже тоді Угорщина та Австрія.

Одночасно з тією акцією інші групи козаків заявили свою готовість виступити в бій з турками та татарами на Україні та освободити її від турецької окупації. Для тієї акції король Собіський призначив від себе 60 тисяч фльоренів, щоб zorganizувати наскок на білгородських татар і ним відтягнути їх від австрійських провінцій.

Так в літку 1683 року козацькі сили були заняті на чотирьох фронтах проти турецької кампанії, які мали офензивний характер. Найперше йшлося про інвазію запорожцями Криму, далі про офензиву проти турецьких окупаційних військ на правому березі Дніпра, наступ на білгородських татар та вкінці марш козацького корпусу в напрямі Шлеська на оборону властивої Австрії та Відня.

Коли порівняти ці рухи козаків з інертністю інших військ, що збиралися на оборону Заходу, то треба сказати, що в цій оборонній акції українські козаки грали першу й вирішальну ролю.

Відень оборонено, а турецьку армію розбито та гнано Угорщиною в завязтих боях. В усіх цих боях козаки брали першорядну участь, головню в значних боях під Парканами та в здобутті Стригому. Тимчасом ідуть бої і в Україні, щоб викинути окупаційні війська. В цій операції бере участь коло 20 тисяч козаків. Крім того, щоб ще основніше відтягнути турецьку небезпеку від Європи, на початку 1684 року австрійська цісарська дипломатія робить заходи, щоб запорозькі козаки систематично непокоїли Крим та робили випадки на Чорне море і таким чином зв'язували турецькі й татарські сили. Головню татарські набіги дуже

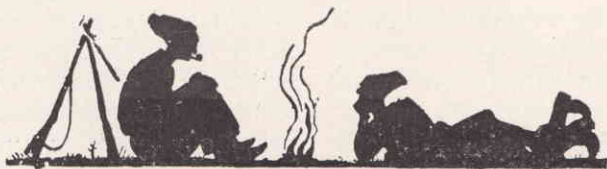
далися в знаки австрійським посілотам і Австрія була готова платити козакам навіть щорічну пенсію, щоб тримати татарську небезпеку з фланку. Тимчасом козацькі армії вив'язувалися з поставлених собі завдань і на інших фронтах, головню наступаючи на білгородських татар. Цілями на цих фронтах було: здобуття турецьких фортець при гирлі Дніпра, Дністра та Дунаю.

Під днем 9 січня 1684 року повідомляв нунцій про велику перемогу козаків над турками і татарами та що з тієї нагоди попереднього дня відспівано в Кракові торжественне «Тебе Бога хвалім» з потрійним гарматним вистрілом.

Дня 2 лютого 1684 року також у Ватикані в часи папської капелі відслужено благодарственне богослуження «за козацькі перемоги над татарами», як повідомив офіційно Апостольський нунцій в Кракові. Можна сказати, що з тим благодарственным богослуженням Європа була остаточно врятована від турецької небезпеки. І знаменне є саме те, що це остаточне заключне торжественне богослуження в приязності цілої римської курії відслужено в наміренні: «на подяку Господеві за козацькі перемоги над татарами».

Всі ті здобутки та перемоги козаків - православних по вірі — в обороні християнської Європи — Апостольський Престіл, що щедро підпомагав козакам, вважав їх своїми перемогами.

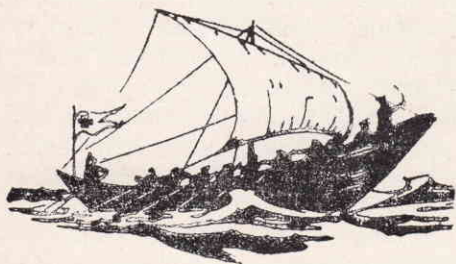
На жаль, сьогодні про ці далекі події великого історичного значення мало хто пам'ятає і хто інший (поляки) збирає славу за заслуги, заплачені козацькою кров'ю.

Адріян Кашченко

ФЛЬОТА ЗАПОРОЗЬКИХ КОЗАКІВ

Військовою фльотою Запорозького Війська були виключно чайки, що звалися також байдаками. Правда, були випадки з часів Самійла Кішки та Сагайдачного, що запорожці користувалися у боях і кораблями, та тільки ті кораблі були не запорожської будови, а захоплені від турків. Чайки ж запорожці виробляли самі.

Козацька чайка в поході

Днище чайки видовбувалося з товстої липи. До того днища прироблювалися дубові ребра, а на ребра набивалися боки з товстих дубових дощок. Вироблена чайка мала сажнів до десяти у довжину. Після того їх конопатили, приробляли на обох кінцях чайки чердаки, по яких під час походів переховувалися харчі й зброя. По боках чайки прив'язувалися товсті в'я-

занки з очерету, щоб чайка не могла йти на дно, хоч би її зовсім залито водою. З обох боків чайки було по 15-20 весел, посередині ж прироблявся станок з щоглою на одне вітрило. На одному з чердаків під час походу на море ставилися і добре прибивалися кухва з солодкою водою, а на другому було прироблено стерно. У тих випадках, коли чайками доводилося плавати Дніпром через пороги, то до чайки додавалося ще й друге стерно на передньому чердаці.

Кількість чайок у Війська Запорозького не завжди була однакою. Під час занепаду Війська або під гнітом заборон з боку польських правителів кількість чайок у запорожців зменшувалася до десятка або двох, коли ж виявлялася спромога йти на море й на турецькі городи, запорожці вміли за два тижні зробити кілька десятків нових чайок. Іноді у Війську малося до трьох сотень чайок, але у один похід так багато чайок ніколи не виходило. У найбільших морських походах за часів Сагайдачного у море виходило до 150 чайок, а тому, що всяка чайка піднімала од чотирьох до шости десятків козаків, то у тих походах брало участь біля 7.500 запорожців.

... «Динаміка вдачі української людини проявила себе особливо виразно в добі козаччини (16-18 стор.). Традиції тієї доби ще живі в українському народі. Сліди її знаходимо в сучасних партизанських рухах в Україні. Тепер ще нуртують величезні — з соціополітичного погляду — сили та прояви енергії, в захопленні українців козацькою романтикою, які відіграють небуденну роль в побудові нового демократичного життя народів Європи... Історики й історіософи є свідомі того, що при належному раціональному використанні величезної динаміки української психіки ця потужність енергії духа й почувань могла б запевнити тривалу побудову державности».

Іван Рибчин — «Динаміка Українського Козацтва» («Наукові Записки» УТГІ, том. XIX, Мюнхен 1969)

Мирон Ганушевський

ЧОРНЕ МОРЕ — УКРАЇНСЬКЕ МОРЕ

(У річницю дня 29. квітня)

Про життя чи смерть нації вирішують, м. ін., її духові вартості й фізична справність. Народи, що плекали такі чесноти, як хоробрість, відвага, карність, замилювання до небезпек і погорда до вигідного життя, вміли не тільки будувати собі державу, а й боронити її. Це природний вияв здорової нації.

Одним із чинників, що давав силу і ріст націям, було море. Воно завжди мало велике значення для державної, політичної, господарської і духово-культурної могутності даної нації, яка посідала його. Бо ж море — це зв'язок із світом, воно не тільки сприяє обмінові конечних матеріальних дібр, а й виховує особливу породу людей сміливих і підприємчивих, які насамперед цінять свободу і самостійність Батьківщини. Моряки завжди готові на смерть, бо не один із них віддає життя у важкому змаганні з морем. Вони вважають плавбу за конечність і перший обов'язок, згідно з прадавнім гаслом: «Навігаре нецесе ест, вівере нон...» («Плавати є конечно, жити не конечно»).

Чорне море — вікно у світ для України від найдавніших часів, княжої, опісля козацької доби. Перша вістка про українську флоту за Козаччини появилася в 1492 р. з нагоди бою з Татарами. Після цього довгою ниткою тягнуться славні морські походи: в 1545 р. на Очаків, у 1567 на Козлів, у 1602 на Кілію, в 1606 на Варну, в 1614 на Кафу, в 1615 на Царгород і Трапезунд і т. д.

Ще в 1828 році Запорізький полк виконував бойову службу на кораблях дунайської флотилії, хоча не під українськими прапорами. Не зважаючи на те, що Москва покорила Україну, багато її кораблів носили українські

назви, як «Запорожець», «Гайдамака», «Кубанець», «Київ» і т. п. Коли ж основи московської імперії почали розвалюватися, в 1905 р. Українці морські старшини і моряки гуртувалися в ланках підпільної організації «Кобзар». Утворено Ради і так постала Чорноморська Генеральна Рада, Українська Рада Каспійської флотилії, Український Революційний Клуб Балтицької флотії, Українська Рада Амурської флотилії, Українська Рада Північного Льодового океану та Українська Рада Сибірської флотилії у Владивостоці. Вже в тому часі на деяких кораблях московської флотії пробувано вивісити українські прапори.

23-го грудня 1917 року утворено при Центральній Раді в Києві Український Секретаріат для морських справ (морське міністерство), а 13 березня 1918 р. оголошено закон про українську державну флоту.

У гарний сонячний день 29-го квітня 1918 р., о годині 4-ій по полудні на флагманському кораблі Чорноморської флотії «Юрій Побідоносець» упав такий наказ: «Флоті піднести український прапор!» На десяти кораблях тієї флотії повівали вже червоні прапори, але їх зразу стягнуто й під звуки сурем і свистків підстаршин злетіли вгору синьо-жовті прапори. Українська Чорноморська флотія виявила свою приналежність до України.

У склад Чорноморської флотії входили такі морські одиниці: 8 лінійних кораблів, 4 кружляки, 27 ескадрильних міноносців, 17 підводних човнів, 6 канонірських човнів із «Запорожцем» на чолі, кількадесят сторожевих катерів. Багато кораблів було в будові, майже на викінченні. Назви кораблів були: «Воля», «Гетьман Богдан Хмельницький», «Святий Юрій Пере-

можець», «Гетьман Петро Дорошенко», «Гетьман Петро Конашевич - Сагайдачний», «Т а р а с Шевченко», «Київ», «Чигирин», «Батурин» та ін.

Українській державній фльоті підлягали полки морської піхоти, а саме: 1-ий і 2-ий Гуцульський Полк Морської Піхоти. Обидва ці полки проіснували в складі української армії до кінця визвольної війни.

Хвилі бурхливих подій і боротьби, які нахлинули на нашу Батьківщину, захопили й Чорноморську флоту у свій кругіж і вона пропала для України. Але не пропала згадка про пропам'ятний день 29-го квітня і не пропало наше бажання знову повернути славу і велич та могутність нашої Батьківщині. Бо вільна Україна, як природний союзник інших держав над Чорним морем, може стати запорукою тривкого миру не тільки для тих країн, а й для всієї Європи і Близького Сходу.

Тож, у славетну річницю піднесення українських прапорів на Чорноморській фльоті складім поклін тим хоробрим синам України, які, як моряки, загинули в її обороні, та піднесімо вгору наші чола, бо велика в нас віра у невмирущість української нації, яка одного дня, відновлена у боях і сильна, твердо стане на своїй землі і тоді

ще раз, але раз назавжди, кине наказ:

«Фльоті піднести український прапор!».
(«Америка» ч. 76, 1970 р.)

Яка висока традиційна християнська ідейність та державницька свідомість панували в 1918 р. серед новітніх українських моряків — найпослужать слідуючі два факти.

Подібно славним запорозьким козакам, що на своїх прапорах на чайках мали зображення хреста, то так і новітня Морська Рада в імені українського моряцтва рішучо домогалась і таки здобула постанову Української Центральної Ради, попри упертого небажання членів тієї влади, ще 18 січня 1918 р. перед проголошенням державної самостійності України, що на тризубі має бути знамено хреста. Без того моряки відмовлялись вийти в море.

А дня 29 квітня 1918 р. Чорноморська фльота підняла на кораблях український прапор, коли о 4-ій годині по полудні довідалась по телеграфу, що в Києві стався переворот і на чолі Української Держави став Гетьман Павло Скоропадський. Та вістка не змінила твердого наставлення моряків вірно служити своїй відродженій Батьківщині.

Ант. Б.

Павло Дубів

ЧОРНОМОРСЬКА ДУМА
(На День Українського Моря — 29 квітня)

Гей, хлюпочуть хвилі в Чорнім морі;
Аж під небо бурями шумлять,
Про хоробрих лицарів говорять,
Про геройські битви гомонять.
Гей, співають про життя і славу
Дні і тижні, місяці й роки.
Про лицарську морську державу,
Що над морем вже стоїть віки.

Гей, говорять водяні стихії,
Як по морю князь Олег поплив;
І на взятій брамі Візантії
Переможно він щита прибив.
І дзвеніла в браму руська слава,
Як з розмаху князь вбивав гвіздки...
Україна — це морська держава
І над морем вже стоїть віки.

Гей, морські оповідання-байки
Про запеклі битви гомонять,
Як літали запорізькі чайки
Через море турків воювать.
І літала скрізь козацька слава.
Де лиш пропливали байдаки...
Україна — це морська держава
І над морем вже стоїть віки.

Гей, засяла в небі позолота
І по хвилях райдуга пішла,
Як на морі чорноморська фльота
Український прапор підняла.
І лунало «Україні Слава!» —
Як піднесли прапор моряки...
Україна — це морська держава
І над морем вже стоїть віки.

Гей, хлюпочуть хвилі в Чорнім Морі;
Аж під небо бурями шумлять,
Про хоробрих лицарів говорять,
Про геройські битви гомонять,
Гей, літа над морем вічна слава
Дні і тижні, місяці й роки.
Україна як морська держава
Переможно житиме віки!

Іван Кейван

КОЗАЦЬКЕ БАРОККО

Після шляхетних і скромних форм ренесансу прийшов в Україну новий стиль — барокко, що його поява покривається з постанням Козацької держави, після визвольних воєн гетьмана Б. Хмельницького. Барокко зродилося в Італії після ренесансу в XVI сторіччі, а вже в XVII сторіччі опанувало майже всі країни Європи. З малим спізненням цей стиль появився в Україні, де зустрівся з щирою прихильністю, а згодом створилася чудова синтеза українського або «козацького» барокка. Найвиразніше барокко позначилося в архітектурі, пізніше в інших ділянках образотворчого мистецтва і набрало виразних українських рис.

Барокко, це стиль величних концепцій та складних ідей і фабул, буйної й несподіваної декоративної помисловости і невичерпного багатства елементів. Барокко характеризують сильний динамізм, драматизм, панегіризм, а часто й містицизм. Бароккові форми мали на меті відривати людину від приземного життя та підносити її до сфер високих-надземних та незбагнених переживань. Коли ренесансові форми характеристичні спокоем, досконалою симетрією та гармонією, скромністю й лаконічністю, барокко часто легковажить й порушує гармонію та симетрію. Воно основане передусім на емоційному підложжі і підкреслює враження, яке має викликати даний твір. Ренесанс і барокко прийшли в Україну в щасливу годину, бо коли перший стиль відповідав відродженню нашої культури та збройної сили у формі козацтва, другий — відповідав силі й повазі Козацької держави.

З постанням Козацької держави народилася нова провідна верства — багата козацька старшина, що кривавилася в боях і козацькою шаблею здобувала незалежність України. Вона

бажала мистецтва, щоб її зворушувало й поривало і цьому бажанню саме відповідав барокковий стиль, що виявився в першу чергу, в архітектурі, викликав колосальне враження і з часом витворив чудову синтезу — українського або козацького барокко.

Барокко прийшло до нас з Італії двома шляхами: через Німеччину, Австрію й Польщу та через генуезькі колонії в Криму. Цей стиль зручно використали єзуїти на Заході проти протестантизму, а на українських землях барокко мало бути надійним засобом польського духовенства в боротьбі з українською Церквою, щоб повернути «схизматиків» на лоно католицької (польської) церкви, тобто барокко мало стати засобом колонізації. З Риму польські чинники спровадили архітектора-єзуїта Джіакомо Бріані, що засіяв українські землі польськими костелами, тому й не дивно, що цей стиль назвали «Єзуїтським барокко». До Києва польське духовенство спровадило з Італії архітектора Себастьяно Браччі, але він дуже скоро зукраїнізувався і не виправдав задумів польських чинників. У відповідь на наступ «єзуїтського барокка», українське духовенство й міщанство почали реставрувати старі, напів-зруйновані церкви княжих часів і будувати нові. Церкви спочатку діставали менші, а згодом більші й виразніші риси барокка.

Особлива заслуга в цьому була князя К. Острозького та митрополита П. Могили. Були відновлені церкви: Кирилівська, Успенська церква на Подолі, Свята Софія, Успенська церква Печерської Лаври, Спас в Берестові, Трьохсвятительська церква, Михайлівська церква Видубецького монастиря та ряд інших, ще з рисами раннього барокка. За Хмельниччини почався інтенсивний будівельний рух. Тоді відновлено Іллінську церкву під Черні-

говом, була побудована резиденція гетьмана Хмельницького в Суботові з ранніми барокковими рисами і на взір палацу Хмельницького були побудовані палаци Я. Лизогуба в Чернігові й Седневі, як теж резиденція полковника С. Миклашевського в Нижньому в Стародубщині. Біля резиденції гетьмана Хмельницького була побудована, теж в ранньому барокко, Іллінська церква, в 1653 році, що підкреслювала стиль фронтонами, невеличкою банею й прекрасною барокковою маківкою. В церкві спочивали тілні останки гетьмана і його сина Тимоша. Стилево подібні церкви того часу: св. Михайла в Переяславі, в Умані, церква Густинського монастиря, Петра і Павла в Новгород-Сіверському, Покровська церква в Сулимівці, церква в Низкиничках та багато інших. Брак пам'яток нашої архітектури тієї доби, доповнює щоденник сирійського подорожника архидіакона Павла Алепського, що подорожував по Україні за часів гетьмана Хмельницького. Він відмітив з захопленням, що куди він переїжджав, всюди будують, різьблять і малюють. Вже в добі Хмельниччини маємо поважні мистецькі здобутки, на жаль, в часі «Руїни» багато з них було знищено і взагалі в тій добі українське мистецтво, зокрема архітектура різко занепадала. Аж в часах гетьмана Самойловича архітектура як всі інші роди нашого мистецтва, набирають виразного обличчя козацького барокка. Він фундував будову кількох церков, між ними Покровський собор в Харкові (закінчений вже Мазепою), на жаль, не вдалося йому розгорнути будівництво і воно дійшло вже до верхів'я за часів гетьмана Мазепи. Тоді барокковий стиль набрав виразних українських рис і як оригінальний і самобутній стиль, дістав назву козацького барокка. Тоді появляються бароккові прикмети: фронтони, ризаліти, пів-арки, кронштайни, поребрики, фризи та прекрасне декорування стін церкви назовні та внутрі,

застосовуючи при цьому декоративну скульптуру та ліпні орнаменти з рослинними мотивами, зокрема декоративної української фльори.

Наші церкви в добі барокко були в двох типах. Перший тип, це бароккова базиліка, що прийшла з Західної Європи. В сполуді зі старим українським центральним п'ятизрубним заложенням створилася чудова синтеза — козацького барокка. Чудово й химерно вигинчасті бані, шляхетні ліхтарі й маківки, буйно вдекоровані фасади, химерні й часто несподівані заломистін, фасадів, фронтонів, ризалітів і т. п., що прикрашені буйною й помисловою ліпною декорацією з рослинними мотивами й тератологічними з майстерним застосуванням скульптури: кар'ятадами, атлантами й маскаронами. При цьому з використанням гри світла й тіні, це прикмети першого типу українських бароккових будівель. Другий тип бароккових церков, це використання конструкцій української дерев'яної архітектури й застосування її елементів в мурованій архітектурі, з наданням їй сучасного бароккового вигляду. Цей тим мав ще виразніший український характер. Зразком першого типу, це Миколаївський собор на Печерську в Києві фундації гетьмана І. Мазепи, до другого типу належить церква Всіх Святих над Економічною брамою Києво-Печерської Лаври в Києві. До справжнього апогею дійшла архітектура козацького барокко під булавою гетьмана І. Мазепи.

Гетьман Іван Мазепа, це була найцікавіша постать між володарями Європи часів барокко, що на нього з великим подивом дивились чужинці, з огляду на його всесторонній талант і на його високі духові прикмети. Він був відважний войовник, тонкий дипломат, письменник, поет, музикант, бібліофіл, колекціонер, знавець чужих мов, своїм особистим чаром вмів зеднати собі людей та вкінці був виїнятковим знавцем мистецтва, зокрема архітек-

тури й граверства, що в ньому мало щирою опікуна й щедрого мецената. Про його меценатство свідчить це, що впродовж 20-ти років панування, збудував, обновили та реставрували понад 20 церков і на кожний рік гетьманування припадає понад одна велика будівля. Найважливіші церкви фундації Мазепи, це соборна церква св. Миколая на Печерську в Києві, Братська Богоявленська церква на Подолі, церква Всіх Святих Києво - Печерської Лаври, Вознесенський собор в Переяславі, Іллінська церковця в Києві на Подолі, Троїцька церква в Чернігові, Воздвиженський собор в Полтаві та інші й закінчив будову трьох церков початих його попередниками. Гетьман Мазепа багато церков розбудував і реставрував, між ними Святу Софію, Успенську церкву Києво - Печерської Лаври, Михайлівський Золотоверхий монастир, Кирилівську церкву та інші, що прибрали вже барокового вигляду. Наступні гетьмани теж позначилися в будові церков, хоча вже в далеко меншому масштабі. За гетьмана І. Скоропадського побудовано церкву св. Катерини в Чернігові (1710 р.) та церкву в Прилуках (1716 р.). Гетьман Д. Апостол збудував чудову Покровську церкву у Великих Сорочинцях на Полтавщині в 1732 році. Згадані церкви побудовані в стилі козацького бароко обох типів. Ще за часів Козацької держави побудовані славні дзвіниці Святої Софії, дзвіниця Лаври, що належить до шедеврів архітектури Європи і з тих часів походять дзвіниці Ближніх і Дальніх печер, Брама Заборовського, перебудова Могилянської (Мазепинської) Академії й інші, вже в пізньому стилі козацького бароко, дещо переладованому. Виявлялися тоді широко архітектори Й. Баптіст, А. Зерніков, Й. Г. Шедель та інші, а з українців Й. Старченко, С. Ковнір, І. Барський, П. Ярославський, І. Зарудний та ряд інших видатних архітекторів.

Фігурна скульптура, що розвивала-

ся в Західній Європі під впливом геніяльного Л. Берніні, в Україні залишилася дуже мізерні здобутки, що було зумовлене специфічними обставинами, зокрема канонами східної Церкви, яка круглу скульптуру вважала за вияв поганства. Тому скульптура в Україні виявилася тільки в випадкових, особливо в надгробниках та в деяких статуях, що декорували будівлі назовні. Майже осамітненим явищем барокової скульптури, це надгробник воеводи Адамові Кисілеві в Низкиничках на Волині. В ниші церкви в півокруглій арці вдекорованій рослинним орнаментом, воевода Кисіль зображений до колін, закутий в панцир, а на постаменті зображено герб воеводи. Надгробник виконаний в дусі бароко. Теж майстерно виконаний в бароковому дусі пам'ятник - надгробник І. Тарновському у Львові. Більше таких пам'ятників не зустрічаємо, хіба польським вельможам в Галичині (Памп'янів, Боїмів, Сенявських, Острозьких (Януша) та іншим, що з українською духовістю не мають нічого спільного. Тоді виявлялися чужі мистці, що працювали для чужих, польських замовців.

Павло Алепський згадує про великий надгробник гетьманичеві Тимошеві Хмельницькому в церкві в Суботіві, однак, в часі «Руїни» польський полководець С. Чарнецький велів викинути тлінні останки гетьмана Богдана і його сина Тимоша і спаливши, розсіяти попіл по степу, щоб і сліду не осталось. Може було й більше таких надгробників, але в часі «Руїни» вони були зруйновані до щенту. В добу козацького барока була широко застосована в скульптурі металоластика. Такі монументальні скульптури в металопластиці були на фасадах Київської ратуші (мабуть в 1697 р.) — зображення архангела Михаїла, динамічна статуя і на фасаді Михайлівського Золотоверхого монастиря, теж зображення архангела Михаїла, наскрізь динамічна.

Зате дуже буйно розвивалася декоративна різьба, що прикрашувала назвні церкви й палаци. Були пишно вдекоровані фронтони будівель прекрасними колонами й капітелями, багато різьблені портали й карнизи ліпною орнаментикою: виноградною лозою, акантним листям та мотивами місцевої фльори: лілеями, мальвами, жоржинами, гвоздиками, соняшниками та іншими декоративними рослинами, що дійшла була тоді до справжнього верхів'я. Так був вдекорований собор св. Миколая в Києві, Юріївська церква Видубецького монастиря, Воздвиженський собор в Полтаві, Михайлівська церква Золотоверхого монастиря, Преображенський собор Мгарського монастиря, брама Братського монастиря, Покровська церква у Великих Сорочинцях та інші, а зокрема до верхів'я дійшла декорація дзвіниці Печерської Лаври, Софійського Собору, Брама Заборовського та інші, в душі пізнього барокка.

І коли кругла скульптура не мала широкого поля для свого вияву, творчий геній українського народу вклав колосальну інвенцію та хист у різьбу іконостасів, що в добу козацького барокко дійшли до верхів'я і сягали часто аж до склепіння презбитерії. Це була виїнято пишна різьба зі стилізованими по-барокковому рослинними мотивами, а особливо до верхів'я дійшли іконостаси за часів гетьмана І. Мазепи.

Українське малярство доби козацького барокко, не мало таких виразних рис як архітектура, але все ж українські риси в ньому помітні. Наші малярі, як і малярі Європи, підпали під всевладний вплив фламандського малярства, зокрема геніального Рубенса. Бароккові риси бачимо в монументальному малярстві по всій Україні, а виразніші впливи бачимо в іконографії, що в них помітний життєрадісний і соняшний кольорит. Тоді й виразніше бачимо зображення святих на тлі українського краєвиду. В картині «Рі-

здво Христове» бачимо пастушків з карпатських полонин, в льокальних одягах і взагалі з українськими рисами, а в Наддніпрянщині — зображення ктиторів і благодітелів церков з козацькими оселедцями та в козацьких одягах. Тоді вже не бачимо візантійської стилізації, тільки картини зі знанням пропорції, анатомії й перспективи. Коли в добу ренесансу мистецьким центром був Львів, в добу барокко стала Іконописна школа Києво-Печерської Лаври, що виконувала поліхромію церков і постачала ікони майже до всіх церков Козацької держави. В Галичині, крім Львова, були іконографічні центри в Судовій Вишні та в Жовкві. З того часу вже знаємо багато прізвищ українських малярів: М. Петрахович, Лукаш, Іляш, Сава, Євстахій, І. Лукашевич, І. Малиновський, Федушко, О. Ляницький, зокрема найбільші малярі Василь зі Львова, І. Руткович та Й. Кондзалевиц.

Як ктиторів і благодітелів наші малярі часто зображували гетьманів: гетьмана Б. Хмельницького в Успенській церкві Печерської Лаври, І. Самойловича в Троїцькій церкві Густинського монастиря, гетьмана І. Мазепу в Головній церкві Печерської Лаври, в іконі «Переяславської Покрови», у «Воздвиженні Чесного Хреста», в Стихові і т.д., як теж зображували козацьких старшин з родинами. З правил такі зображення в портретах були стоячі, доколінні, погрудні, на вибагливому тлі, зі всіма атрибутами влади та з гербами ліворуч вгорі, звичайно, на темному тлі.

Після архітектури найвиразніші риси козацького барокко були помітні в гравєрстві, що в добу Мазепи стояло на рівні голляндського, що було тоді на першому місці в світі. Крім гравєрських портретів гетьмана Б. Хмельницького (В. Гондіюса), І. Бруховецького, П. Тетері й П. Дорошенка (італійська гравюра), в часах Мазепи виявилися українські гравєри європейської міри: О. Л. Тарасевичі, І. Мигу-

ра, І. Щирський, Д. Сінкевич, І. Стрельбицький, Д. Галяховський та інші, і тільки в самому Києві налічували понад 20 граверів видатніших і безліч меншої міри.

Барокко в граверстві, це був наскрізь панегіричний стиль: блискучі тези, панегіричні грамоти й портрети та інші твори похвального змісту надзвичайно подобались європейським володарям, подобались теж і гетьманам, козацьким старшинам та високим духовникам нашої Церкви. Панегіричні твори високої мистецької якості виконав О. Тарасевич: граверські портрети митрополитів К. Жоховського, Л. Барановича, Мелетія Антіохійського та створив великий цикл алегоричних мідеритів для Печерського Патерика. Його брат Л. Тарасевич створив ряд граверських портретів, між ними портрети гетьмана Мазепи та інших визначних осіб того часу, як теж виконав кілька десятків мідеритів - ілюстрацій, що мали колосальні успіхи.

І. Мигура був типовим панегіристом - комплементщиком і на особливу увагу заслуговують великий мідерит на честь гетьмана Мазепи й панегіричні композиції в честь А. Войнаровського, Т. Ломиковського, митрополитів В. Ясинського й С. Яворського, що виконані з найвищою технічною майстерністю.

І. Щирський був автором багатьох гравюр на міді, що з них найвизначніша тезис-панегірик в честь ректора Могилянської (Мазепинської) Академії в Києві, П. Колачинського з 1697-1702 років.

Одним з найвидатніших граверів доби Мазепи був Д. Галяховський, що створив велетенських розмірів гравюру на міді, найбільшу в історії нашого граверства. На цій гравюрі гетьман зображений на увесь зріст, з вірнотозображенням обличчям і ця гравюра й досі є взірцем для малярів і граверів в іконографії гетьмана Івана Мазепи.

В цьому ж дусі були теж оформлені наші книги, а навіть здобутки нашого прикладного мистецтва. Доба барокко покривається з підйомом та упадком Козацької держави, барокко в зустрічі зі старими українськими здобутками створив певну синтезу як оригінальний і самобутній український стиль, тому й дістав назву «козацького барокко». Після мистецьких здобутків Київської княжої держави, козацьке барокко було найсвітлішою добою в історії українського мистецтва, що завжди буде джерелом надхнення й безмежного подиву для наших і чужих мистців. Хоча цей стиль зродився й дозрівав в дуже непевних для України часах, він розвинувся блискуче й доказав про невмирущість українського творчого генія.

Антін Кущинський

УКРАЇНСЬКЕ ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО В 1917-18 РОКАХ (Закінчення)

Не всі адміністративно - політичні українські чинники за часів Центральної Ради однаково сприяли організації У.В.К. 10 жовтня 1917 р. Генеральний Секретаріят Винниченка виступив на засіданні Малої Ради з програмою декларацією, в якій заявив свої загальні завдання, як «об'єднання всієї української землі і всього українського народу в одній», але «автономній одиниці»... а «зادля боротьби з анархією мала бути піддержана самодіяльність і самооборона населення в формі організації скрізь відділів Вільного Козацтва»...

Але на з'їзді 16-17 того ж місяця губерніяльних і повітових комісарів Укр. Центр. Ради Київщини, Чернігівщини, Полтавщини, Волині і Поділля великі дебати викликало саме питання про В. К. Багато комісарів виступило в його оборону, вважаючи, що воно допомагає зберігати лад та спокій. Але були й такі, що казали, що роздавати зброю населенню небезпечно. З'їзд більшістю голосів 20 «проти», при 5-ти, що здержались від голосування висловився проти Вільного Козацтва, мотивуючи, що «завдяки некультурності, неорганізованості й нахилу широких мас іти за різними демагогічними гаслами, озброєння широких верств людности може знищити завойовану свободу».

Це в той час, коли делегати У.В.К. на Всеукраїнському З'їзді В. К., що заступали коло 60.000 організованих вільних козаків звернулись до громадян України з відозвою, в якій повідомлялось, що з'їзд рішив створити «міцну озброєну силу для боротьби з грабіжниками і насильством і для оборони свободи й прав, завойованих революцією». Кінчалась та козацька відозва закликом:

«Гуртуйтесь і стежте за всім, бо во-

роги наші не сплять, а тільки вичікують слушного часу, щоб накласти свою важку лапу на здобуту волю. Вільне Козацтво приймає до свого кола всіх чесних людей, які визнають себе українцями і які здатні стати в обороні прав українського народу... Село нехай гуртується в сотню, волость — в курінь, повіт — у полк, губернія — в кіш, з сотенними, курінними, полковими та кошовими отаманами і старшиною на чолі. Всі козаки нехай озброюються і додержують військового строю...».

Не зважаючи на постанову з'їзду комісарів У.Ц.Р. Генеральний Секретаріят все ж таки добачав у В. К-тві один із засобів порятунку від анархії і тому затвердив статут «Вільного Козацтва». Згідно з тим статутом т-во «В. К.» мало своєю метою «фізичний і духовий розвиток своїх членів, підтримування спокою в краю, боротьбу з дезиртизмом під час війни та охорону спокою, життя і майна громадян, особливо під час демобілізації». Т-во мало закладати кінні та піші відділи козаків, пожарні дружини та інші організації. Громади «В. К.», складені по селах, мали об'єднуватись у волосні, повітові та губерніяльні спілки. Кожна громада закладала так звану муштрову сотню, яка в своїй діяльності по охороні ладу мала підпорядковуватись представникам місцевої влади — начальникові міліції, комісарові. Труси та арешти козаки мали право робити на доручення органів адміністративної або судової влади.

Така постанова Генерального Секретаріату викликала активне невдоволення серед поважної частини членів У.Ц.Р. Зокрема московська партія «Народной Свободи», що входила в склад У.Ц.Р., навіть відкликала своїх представників на початку жовтня 1917

року, подавши за одну з двох головних причин свого виступу — утворення Вільного Козацтва. Але й партія українських соціал-демократів в своїй «Робітничій Газеті» з 13 жовтня 1917 р., підготовляючи своїх членів і прихильників до участі в третьому Військовому Зїзді, виступила проти У. В. К. Наприклад, в статті під заголовком «Український Військовий Зїзд» читаємо дослівно слідує:

... «Через цей зїзд мають партії поставити завдання української революційної демократії перед широкими масами, організованими в військових частях, в належнім освітленні, **без націоналістичних гасел трухлявих традицій**... (Підкреслення наше Ант. К.).

А далі: ... «Іде бо питання про організування мас для боротьби за основні домагання українського народу, до яких же не можна залучити утворення української постійної армії... одним з важніших завдань зїзду буде намітити шляхи і способи переходу до міліційної системи відбуття військової служби. Цим відразу **розв'язалася б тривога, яку викликає в нас певне обарвлення справи організування військових мас у настрої старого козакофільства — з проєктом різних полків, військової одежі й тому подібних націоналістичних дурниць**... Підкреслення наше Ант. К.).

А ще далі: ... «Необхідно розв'язати чад, яким оповито справу організації військових мас... розкрити військовим масам всі домагання, всі завдання революції **відкинути можливість якоїсь самостійности, кастової політики військових мас**... військово масу втягнути у сферу політики українського пролетаріату». (Підкреслення наше Ант. К.).

Ще яскравіше противне наставлення проти У.В.К. читаємо в тому ж центральному органі українських соціал-демократів «Робітнича Газета» за передруком у «Віснику Союзу Визволення України» ч. 165 з 26 серпня 1917 р. Там сказано: «До організації війська

ми підходимо як демократи. Ми знаємо, якого лиха може набобити ця сила, коли вона попаде в небезпечні руки. І тому-то військові делегати всіма силами запобігали тому, щоб ті люди, які хочуть мілітаризму, не могли мати сили та впливу на неорганізовану масу. **Нам треба не постійного війська, а всенародного озброєння, міліції. Є небезпечний елемент у військовій справі, це — козакофільство**. (Підкреслення наше Ант. К.).

Такий дослівний заклик виголосив член Генерального Секретаріату УЦР, відповідальна провідна особа, в руках якої була тоді і потім справа організації й проводу українського війська.

Ось як дивились на Козацький Рух провідні кола того часу, що з їхнього лона творився політичний провід відродженої Української Волі...

**

Ідея створення «Вільного Козацтва» перекинулася і на Кубань. Осаул Кубанського Війська Кіндрат Бардіж розумів, що об'єднання кубанців — нащадків славних запорожців з їх братніми нащадками — українськими козаками, — може відбутися шляхом організації «Вільного Козацтва». Тереном для організації осаул Бардіж вибирає рідне йому Чорномор'я. Проєкт створення «Вільного Козацтва» він подає Кубанському урядові. Уряд асигнував досить значний кредит, дав відповідні уповноваження та навіть право переводити добровільну мобілізацію козаків. Осаул Бардіж та його сини: сотник Віанор і хорунжий Микола протягом 2-3 - ох тижнів зорганізували до 5.000 Вільного Козацтва, яке вони розташували по залізничних коліях, загрожених більшовиками.

Коли ж московська червона армія перемогла, то осаул К. Бардіж з рештками курінів свого Вільного Козацтва і зі своїми обома синами відступив за річку Кубань в гори, мавши намір пробратися на Чорноморське побережжя. В горах після завязаного бою

він зі своїми синами попав в полон. Большевики відвезли полонених в м. Туапсе на березі моря і там засудили їх на смерть. Даремно батько Бардіж просив катів убити його замість синів. Кати лише сміялися з нього і на його очах спершу втопили обох синів, а потім і його самого. Це сталося 22 березня 1918 року, коли цьому лицареві Вільних Козаків Кубанщини саме в той день кінчилось точно 50 років його життя.

**

Не маючи завдання викладати опис всіх бойових дій, в яких В. К. в різних районах України брало участь у визвольній боротьбі України, а тільки накреслити його історію, вважаємо все ж за вказане згадати бодай про одну, може найважливішу заслугу Вільного Козацтва в Києві, столиці України... Знаючи настрій українських частин, большевики підняли повстання в Києві. Частина Богданівського полку під командою прапорщика Калиниченка приєдналася до большевиків і обсадила арсенал. Інші курені не знали на чий бік стати. Полки ім. Т. Шевченка і гетьмана Сагайдачного оголосили неутралітет та курінь матросів мітингували. Тоді не зрадили й залишилися в розпорядженні Генерального Секретаріату У.Ц. Ради лише невеликі сили: курінь Січових Стрільців 300 душ під командою полк. Є. Коновальця, малі відділи Полуботківців, Богданівців та Богунівців і панцерні авта полковника й вільного козака В. Дітеля. Лише пізніше прибув ще полк ім. Гордієнка під командою полк. В. Петрова. Цієї маленької сили не вистачило для придушення большевицького повстання. Большевики поступово опанували всі передмістя столиці. Загроза большевицького терору примусила урядовців і писарів різних українських штабів братись за зброю. Та і цих сил було б замало. Але тут виявилась традиційна сила: серед ще не зденаціоналізованого робітництва, службовців та міщанства створилося

Вільне Козацтво і дало потугу, з котрою вдалося не тільки обмежити ширення большевицького повстання, а й затримати лад у центрі Києва, на залізничній пасажирській станції, забезпечити постачання води, світла й усього іншого, необхідного для задоволення потреб населення, аж поки не повернувся спід Крут С. Петлюра з гайдамаками Слобідського Коша, на чолі яких з доданими частинами здобув арсенал. Большевицький командир Антонов-Овсієнко в своїх спогадах перераховуючи сили, що стояли в обороні Центральної Ради, підкреслює зокрема сили Вільного Козацтва, що їх було 20 сотень, в кожній пересічно по 60 козаків...

Та повертаємось до дальшого оформлення руху Вільного Козацтва з боку Укр. Центральної Ради. Центральною Радою і Генеральний Секретаріат були дуже занепокоєні з'їздом В. К., що відбувся в Чигирині, а особливо обрання генерала П. Скоропадського на Військового Отамана, а полк. Полтавця-Остряницю на наказного отамана та Генерального Писаря. Але, рахуючись з силою Вільного Козацтва та його видимими заслугами, Генеральний Секретаріат, як ми вже згадали, затвердив статут Вільного Козацтва, хоч і старався його організаційні засади трохи звузити, щоб він не виглядав дуже мілітарним, а складався із спілок. Тепер же, рахуючись з виявом волі козацтва, що, крім інших завдань, узялось організовано брати участь і в утриманні порядку, Провід Ц. Р. утворив при Секретаріаті Внутрішніх Справ Департамент Вільного Козацтва. По суті справи, завдання цього департаменту мало полягати в тому, щоб бути зверхнім органом для поладження взаємовідносин мілітарних органів В. К. з місцевими органами адміністративної і судової влади.

Однак у цілях внесення розколу та гальмування розвитку В. К., Секретар Внутрішніх Справ Винниченко іменує директором Департаменту Вільного

Козацтва свого партійного товариша П. Певного. Пан Певний, призначачи повітових інструкторів для організації Вільного Козацтва, дав такий наказ:

«Ідьте, працюйте, та глядіть, щоб у вас неросло Вільного Козацтва, як після дощу грибів»... Інструктор призначений на Переяславський повіт п. А., котрий оповідав про це, заявив Певному, що було б нечесно з його боку одержувати платню й шкодити розвоєві козацького руху та з яких причин це він так має поступати? А Певний пояснив: «Чи ви маленький і не розумієте, що Вільні Козаки багнетами викинуть нас і поставлять гетьмана?» Тоді згаданий інструктор відмовився, як чесна людина, від тієї посади.

Створенням Департаменту Вільного Козацтва соціялісти досягли своєї мети. Виникло ж бо два центри: один, вибраний представниками вільних козаків, то є Генеральна Козацька Рада з Військовим Отаманом в Білій Церкві, а другий — Департамент Вільного Козацтва при Генеральному Секретаріаті Внутрішніх справ у Києві, роботу якого свідомо спрямовано на гальмування розвитку Вільного Козацтва. Часто представники вільних козаків звертались до Генерального Військового Секретаріату з проханнями дати їм вказівки, де вони повинні себе реєструвати чи тут, у Києві, чи в Білій Церкві, додаючи, що вони бажають бути військовою частиною, а не тільки сторожами у селі, якими їх хочуть бачити урядовці Секретаріату Внутрішніх Справ.

Тим часом большевики укріпившись у себе на Московщині, почали вести шалену агітацію проти Центральної Ради. Наша влада якось не звертала соліднішої уваги на ті большевицькі рейди, що кликали розігнати Раду а передати владу советові робітничих і солдатських депутатів. Мало того. Українські соціалістичні верховоди за своїм гаслом «соціалістично-революційної солідарности» з Ро-

сією також ширили свою агітацію між нашими військовими частинами, а зокрема в лавах I-го корпусу до якого мали особливе недовір'я та відмовля-ли йому у постачанні одягу і навіть в ogrіванню вагонів, бо корпус стояв у потягах, охороняючи доступ большевикам до Києва. Частини його приведено до майже повного розвалу.

З того корпусу врятувалось від розкладу лише ядро, що з нього пізніше створився славний Запорізький корпус з бл. пам. полк. Болбочаном на чолі.

Сам же ген. Павло Скоропадський під впливом кількох каравозового виявленого до нього недовір'я з боку політичного тодішнього центру рішив відійти від командування корпусом, щоб об'єднати нормальному ходові організації армії.

Але на початку грудня 1917 року ген. П. Скоропадський, як Військовий Отаман Вільного Козацтва, все ж таки звертає увагу Центральної Ради й Генерального Секретаріату на загрозливий стан та пропонує зорганізувати корпус Вільного Козацтва, яке є єдиною національно - свідомою патріотичною силою. У відповідь на те йому спершу пропонують скласти «шта-ти» корпусу й кошторис його утримання. Після 20-го грудня Військовий Отаман прибув до Києва й подав штати частин корпусу, обчислені на 30.000 чоловіків. Відповідь була: «У нас є досить надійних збройних сил для захисту України й підтримування ладу...» Тим наші керівні на той час державні чинники позбавили себе єдиної певної, великої козацької сили, на яку можна було опертись.

Бо ж в боротьбі з московськими большевиками очолюваними Муравь-йовим і місцевими большевиками, Вільне Козацтво доказало свою патріотичність і готовість умирати за волю свого народу. На Катеринославщині, Криворіжжі, Чигиринщині, Білоцерківщині, Черкащині, в Гайсинському повіті на Поділлі, на Кремен-

Генерал ПАВЛО СКОРОПАДСЬКИЙ
Перший Військовий Отаман УВК в
1917-18 рр.,
проголошений 29. IV. 1918 р.
Гетьманом усієї України та військ
Козацьких

Полковник ІВАН
ПОЛТАВЕЦЬ-ОСТРЯНИЦЯ
Перший Генеральний Писар УВК в
1917-18 рр.
Військовий Отаман УВК в рр. 1920-32
за порогами України

чуччині і в інших місцевостях на Полтавщині большевики довго не в силі були захопити владу, завдяки чинності Вільного Козацтва. В Одесі вільні козаки під назвою гайдамаків, здавили большевицьке повстання матросів і підтримували владу комісарів Центральної Ради аж до останньої можливості. Боротьба В. К. з большевиками на місцях свідчила, що все воно було охоплене однією ідеєю. Але значення відродженого Козацького Руху не було належно оцінено або не було прихильно прийнято всіма тими, хто тоді стояв в проводі українського політично-державного життя.

29 квітня 1918 року стався наш внутрішній політичний переворот. Замість Укр. Центральної Ради і республіканської форми правління відновилося гетьманство, на чолі якого став Вій-

ськовий Отаман Вільного Козацтва ген. Павло Скоропадський, що проголосив себе на бажання з'їзду хліборобів Гетьманом усієї України і Військ Козацьких, а Україна почала зватися замість Укр. Нар. Республікою — Українською Державою. Почалась доба, що відкрила широкі двері для розвитку козацького руху.

Гетьман прийняв владу за грізної ситуації, коли наша Батьківщина кипіла невдоволенням частини населення з правління Центральної Ради, що відмовивши в організації твердої опори — регулярного козацького корпусу закликала німців на поміч. Друга ж частина, соціалістично наладована, не була вдоволена з гетьманського перевороту. Центральна Рада щоб придушити большевиків поклікала чужу силу — німців, бо своєї боялася. Німці ж, не діставши обіцяного еквіваленту

Проф. МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ

**Перший Почесний Отаман УВК в
1917-18 рр.**

Голова Української Центральної Ради

СИМОН ПЕТЛЮРА

**Голова Генерального Військового
Комітету в 1917 р.**

**Головний Отаман Армії УНР в
1919-26 рр.**

харчів і бачучи безсилля Центральної Ради, могли окупувати Україну і зробити її своєю колонією. Те ж саме стреміли зробити з Україною москалі в особі нової вже окріпшої комуністичної влади. Щоб того й другого не сталося треба було, щоб український уряд а з ним і цілий український нарід створили таку власну національну силу, яка б могла оборонити свою землю. Тому Гетьман рішив відродити в цілм українськїм народї стародавній козацько - лицарський дух, що в попередній багатовіковій боротьбі українського народу за свою волю занотований золотими літерами на сторінках нашої історії.

Вже через місяць після обняття влади, гетьман Павло, дня 2-го червня 1918 року надіслав Воєнному Міністрові України власноручного листа, в якому наказав відновити Козацтво на Україні такими словами:

«Історичні хвилі боротьби на Україні за свою незалежність і державність завжди виносили на арену цієї бороть-

би кращих синів України. Так сталося і в той час, коли Україна по 250 роках недержавности стала вільною країною. Бажаючи закріпити за собою цю волю і незалежність України, кращі кола українського громадянства, спираючись на стародавні традиції предків наших запорожців, знову видвигнули клич Козаччини й почали гуртуватись. Під цю хвилю національного руху я був обібраний Військовим Отаманом Славного Вільного Козацтва, яке під час боротьби з ворогами України щиро й отверто йшло на бій з ними. Загинувші в цій боротьбі козаки придбали вічну славу лицарів і достойних правників своїх прадідів. Бачучи щирість козаків, їхню національну свідомість, я не раз звертав увагу тодішнього уряду на те, що козацтво, яке стихійно шириться по Україні, може стати при державній допомозі сталою армією для своєї Вітчизни. Але Центральна Рада поставилась вороже до нашого національного руху і замість підтримати нас, козаків, утискала, де тільки

могла і в своїй рідній стороні ми, нащадки великого козацького стану і вірні сини свого краю, були пасинками.

Але я твердо й непохитно стояв на своїй меті будування Великої — Козацької України і її Національного Війська, яке тільки одне може бути її оборонцем. Я широко вірив і вірю, що дорогі моєму серцю козаки не будуть зрадниками своїй Вітчизні і що дух козацький не вмере в їхнім козацькій тілі. І ось тепер, коли я став Гетьманом усієї України, я вирішив прийняти всі заходи до того, щоб Козаччина, в яку увійде цвіт української людности, стала дійсно провідником національної ідеї і великим кадром будучої Української Козацької Армії».

Далі в тім же листі Гетьман Павло дав розпорядок: «Негаймо скласти Козацьку Раду для праці по виробленню статуту для організації козацтва на Україні так, щоб ці організації з'явилися дійсно корисними і певними при будівництві Української Держави й Армії».

Воєнне Міністерство відразу почало укладати широкий плян відновлення й організації Козацтва по всій Україні. Було створено «Велику Козацьку Раду» на чолі з Гетьманом. Україна була поділена на козацькі коші і на чолі їх поставлено кошових, нащадків славних козацьких родів, що в світовій війні відзначилися хоробрістю та великою відвагою, а коли вибухла російська революція, то заявили себе одверто українцями й запропонували свої послуги для розбудови української державности. Ними були: в Київському козацькому коші — полк. Глібовський, Полтавському — полк. Кобинець, Чернігівському — ген. Нагорський, Волинському — полк. Борковський, Слобідському — полк. Іван Омелянович-Павленко, Запорізькому — ген. Мих. Омелянович - Павленко, Ново - Запорізькому — полк. Гоголь - Яновський і Подільському — ген. Сокира. Територією кожного з

цих кошів була колишня губернія. Коші складалися з полків на кілька повітів. Почалося вельми енергійне формування відродженого козацтва. Коли була переведена солідна підготовка, Гетьман 16 жовтня 1918 року видав Універсал, яким узаконив відновлення Українського Козацтва. Цей Універсал звучав так:

«Великий Народе Український! Ти бачиш тепер, що став той щасливий час, коли думки Твої і мрії, які глибоко сиділи в серці кожного широкого сина України, перетворюються в дійсність. Тепер Ти будеш мати ту національну військову силу, на якій дійсно відіб'ється Твоє національне обличчя. Твій хист і Твій патріотичний огонь любови до рідного краю, який 250 літ палав в серцях Твоїх славних пращів; лицарські події їх, широка слава, яка лунала й лунає в національних піснях по всій Україні від краю до краю, і велика історія життя українського, і лицарської слави козачої, яка так близька тобі, Народе Український, і про яку так широко співав в своїх думках Незабутній Співець України — будуть міцною підставою, щоб зацвіла знову, як мак пишним цвітом, велика, багата Україна під захистом рідного козацтва. Ми певні, що воно не дасть рідного краю на поталу ворогам нашим! Вас же, козаки — нащадки славних лицарів - запорожців, ми закликаємо з честю носити даровані нами жупани і добре дбати про те, аби соромом і ганьбою не вкрити їх і клейнодів козацьких і тих великих славних сторінок нашої історії, якими досі пишались. Бажаю щастя і успіху в великій і важливій праці на долю і щастя України, рідному мені і всій Україні славному Козацтву і прошу благословення всемогучого Бога на всіх вірних синів України — щирих козаків.

Хай тіни великих предків дадуть всім нам міць і силу правдиво й чесно виконати те завдання, яке тепер сто-

їть перед нами і Державою Українською.

Дано року від Різдва Христового 1918, жовтня 16, в стольному місті Держави Української Києві. Гетьман усієї України та Військ Козацьких Павло Скоропадський».

Тоді в козацькі реєстри вписалось поперх 150.000 родин, як то свідчив ген. писар Полтавець - Остриця.

Коли ми тепер вдумуємось в ці слова Універсалу, то мимоволі пригадуємо слова євангелиста Іоана:

.. «І пізнайте правду а правда визволить вас!»...

Гетьман Павло зрозумів ту правду і заходився реформувати українського духа на рідному ґрунті, на українському козацтві. Бо Вільне Козацтво в Україні це твір нації і належить до категорії історичних і вічних так, як і сама українська нація в цілості. Підходить до нього з вузько - загумінковим мірилом не можна. Козацький рух відповідає всім чесним патріотам, без різниці професії: селян, робітників і інтелектуалів і то при всякій формі державного управління, хоч цей рух має в собі природньо консервативні риси.

Коли тепер ми стоїмо при новій фа-

зі відновлення Українського Вільного Козацтва далеко поза межами Батьківщини, то після пережитих багатьох змін і розгубленості думок і поглядів та після впливів зовнішніх політичних ідей та внутрішнього розбрату ми, на мою думку, не можемо розраховувати на масову участь українців емігрантів в Козацькому Русі.

Скоріше ми можемо сподіватись на приступлення до УВК одиниць з світоглядами ідеалістів - патріотів майбутньої вимріяної України і романтиків її колишньої слави, яку ми хотіли б відновити й бачити такою, як вона була за княжих та гетьмансько-козацьких часів.

Тож не в кількості, а в якості має бути сила сучасного УВК в широкій мережі хоч малих станиць, але сильних ідейністю й працьовитістю.

А тому, завданням нашим було б: **САМОВІХОВАННЯ І ПІДГОТОВКА СЕБЕ** бути кадрами для відродження козацького духа і загартовання лицарсько - військових чеснот, які загублюються в наших масах і на чужині і на рідних землях під займанцем. Тією діяльністю ми збережемо себе морально і допоможемо нашій визвольній боротьбі за відновлення державності України та «покажем, що ми, браття, козацького роду».

«Від нашої найближчої генерації буде залежати **СЛАВА**, яку лишите по собі в історії: — вона буде **ГОЛОСНО** Ю, коли нащадки з честю носитимуть ваше ім'я, навпаки, **ГАНЕБОЮ** буде пам'ять про вас, коли найближча генерація мовчатиме про вас і **ПЕРЕМОЖЦІ** ОКУПАНТИ будуть писати вашу історію! — Ще ніколи переможець - окупант не мав охоти справедливо оцінювати подоланих! Чим більше він їх понижує, тим справедливішим ставав він сам!»

Такими словами промовляв коли сь **ФІХТЕ** до своїх земляків-німців.

Не промовами і ухвалами більшості вирішуються великі проблеми — але залізом і кров'ю.

О. Бісмарк

Кобзарський**ДУМКА ВИЗНАЧНОГО ЧУЖИНЦЯ ПРО УКРАЇНСЬКЕ ВІЛЬНЕ КОЗАЦТВО**

В моєму щоденникові заховалось досить цікавих записок про події з 30-х років нашого часу та записані думки деяких визначних чужинців про українські справи. В одній нотатці з 2. січня 1934 р. описується моя вечеря «на чотири очі» в Берліні, в Німеччині, з високопоставленим чужинцем бароном Т. (Це не був німець).

Під час вечері чемний чужинець, частуючи мене орієнтальною їжею, оповідав про свої мандри по світі, про різні зустрічі з світовими політиками, про знайомство з представниками УНР в Парижі, цікаво й вірно їх характеризуючи та про інші різні справи. Мені ж натомість хотілось якнайскорше почути про поточні події, а особливо в Німеччині. Аж за чорною кавою мій господар почав розпитувати мене про українські організації та про їх дійсне завдання. Цікавили його й особи, які стояли на чолі тих установ. Сам він розповів мені про побачення з був. гетьманом України Павлом Скоропадським. Говорив про нього з видимою пошаною, але одночасно й дивувався його вірі, що, мовляв, в Україні є дані на повернення гетьманату. Чужинець, що добре знав обставини в ССРСР, в те зовсім не вірив.

Пізніше він більше говорив про ОУН та полк. Є. Коновальця і дивувався: «Чому, мовляв, наші люди і сам полковник не розуміють, що націоналізм в Україні немислимий, що український народ, не через всемірну пропаганду й боротьбу Москви навіть зі словом «націоналізм», не сприйме націоналізму, бо все в ньому чуже його ментальності». Щоб більше мене переконати, він почав говорити про велике значення в Україні ідей і творів Т. Шевченка, які, на моє здивування, він до-

бре знав. Тоді власне він сказав таке. «Кожний народ повинен триматися улюблених народних традицій, а їх плекатати мусять політичні, або якась одна політична партія. В українського народу є чудові традиції, які захоплюють і мене, чужинця. Це — українське козацтво. Про козаків писав Шевченко, нарід співає козацькі пісні... Чому ОУН, що добре організована, обминула традиції, а накидає народові чужої форми націоналізм?»

Я слухав оповідання чужинця — визначного політика — й дивувався. Було чому дивуватись, бо ми тоді всі гаялись за всесвітанськими ідеями, які були для народу чужі й духово від'ємні. До того ж і пригадалось, з яким захопленням українська молодь горнулась до «Вільного козацтва» і з якою радістю ту молодь підтримували батьки. Так було в Україні та тільки провідники того не розуміли, стративши по чужих партіях українську душу й забувши історію, яскраву історію свого народу.

На самому початку відходу з України (в 1920-21 роках) заїснував на чужині і вільно-козацький рук. Він мав широкорозгалужену організацію й мав добрих і пильних провідників. Друга світова війна розпорошила сили і, слава Богу, що козацтво тепер продовжується. Закінчуючи це коротке оповідання про думки чужинця, прийшла до голови також думка чужинця Е. Гемінгвея: «Всі повинні знову відкривати власне серце, і не лише тоді, коли воно починає боліти». Хай всі, які мають закриті серце до рідних традицій, відкриють його, а там знайдуть і відчують гомін свого, що буде пересякнуте козацькими традиціями.

Олександр Шульгин

КОЗАК

КОЗАК — велике слово на Україні. Від XVI віку до кінця XVIII є ним зв'язана ціла наша історія. Коли знищено було автономію України, а разом організацію козацьку, стан козацький все ж залишився. Це були прості селяне, але вони ніколи не знали кріпацтва і були свідомі та горді своїм походженням... А як Січ зруйнували, частина Запорозжів пішла під турка, але більшість на Кубань і там збереглися славні традиції Запоріжжя.

Вітаю ж тут нащадків славних Запорозжів і з ними все Козацтво.

Говорю тут, як звичайний український громадянин, як член Комітету приятелів народів Кавказу, Туркестану та України. Жадних урядових мандатів не маю. Але політика наша добре мені відома, щоб я міг нагадати тут, що Україна завжди прихильно ставилася до козацького визвольного руху, а Уряд український ще на своїй землі визнав незалежність Дону та Кубані.

За кордоном Козацтво шука нових шляхів. Ви самі знаєте їх — це ваше діло. Ми знаємо: одні тягнуть до Москви, наші симпатії їм не належать. Другі стали на шлях самостійності, але одстоюють незалежність поодиноких країн — Дону, Кубані та інших. Треті це ви, ваша ідея, ідея, ВК, що прагне до зєднання всіх Козаків в од-

но ціле. Історія покаже, хто має рацію. Але в одному я певен: коли прийде час 12-й, коли збройно будемо боронити ми нашу ідею і нашу землю, тоді ми будемо з вами разом...

Вірю в те, що ворог не посміє знищити ваших традицій, стародавніх козацьких звичаїв — звичаїв славного Війська Низового Запорозького... «Смійся враже, та не дуже», бо не вмерла ще козацька слава, памятаємо ми, з чим йшли наші предки в бій «Або дома не бути, або слави здобути...».

Вище ми подали промову бл. п. Олександра Шульгина, що він її виголосив 11 грудня 1937 року в Парижі на святковому бенкеті з нагоди першого 10-річчя видання журналу Вільне Козацтво — Вольное Казачество — органу Козакії (протимосковської організації кубанських, донських, терських і інших козаків).

Олександр Шульгин був Генеральним Секретарем міжнародних справ та уряду Української Центральної Ради, членом мирової делегації для переговорів з совітською Московщиною та послом до Болгарії за Гетьманської Української Держави і міністром закордонних справ в екзильному уряді УНР.

Редакція У.К.

ІДЕЙНІ ЗАСАДИ У.В.К.

УВК є станова парамілітарна громадська, НЕ ПОЛІТИЧНА І НЕ ПАРТІЙНА організація. УВК лояльно ставиться до всіх українських самостійницьких угруповань і ПРАЦЮЄ ДЛЯ ІДЕЇ УКРАЇНСЬКОЇ САМОСТІЙНОЇ СОБОРНОЇ ДЕРЖАВИ, не зважаючи на форму устрою і влади в майбутній звільненій від окупанта Україні, крім, розуміється, комуністичної.

Про форму устрою і влади у вільній Україні рішатиме український народ на Рідних Землях у вільно вибраному Сеймі, або способом вільного і таємного всенароднього референдуму.

(Статут УВК розділ II, арт. 4)

Павло Кашинський

НАШ ШЛЯХ ОДИН

Довгі роки неволі приглушили тяглість історичного розвитку нашого народу. Провідні верстви його, що мали цей розвиток втримувати та оформлювати, улягали стороннім впливам і здебільшого тратили зв'язок з ґрунтом, з якого вони походили. Вірними своїм традиціям, своїй самобутності залишалися тільки нижчі верстви — селянство та почасти міщанство. У цих низах народна творчість ніколи не припинялась, бо в глибинах народного духа все жерврів той вогни, що часами спалахував великим полум'ям, освітлюючи не тільки нашу землю, але й ясним промінем відбивався і в сусідніх краях. Так наша культура і наш спосіб життя чи то за часів Київського Великокнязівства чи за часів Козаччини виявляли таке багатство форм та таку глибину змісту, що ними захоплювалися й сусідні народи, користаючи з наших надбань. Це свідчило про те, що ми призначені бути осередком великого культурного процесу, дати зразок упорядкування соціального, господарського та політичного життя, стати основою для нової європейської культури та цивілізації. Та сприяючих до того обставин ставало тільки на короткий час. Наступали довгі роки неволі, розбиття на складові частини, а за цим і занепад нашої творчості. Знову приходило до двоподілу в нашому народі, коли провідні верстви відходили від нього, підпадаючи під вплив чужих пануючих верств, переймаючи чужу мову, чужу мораль, чужий світогляд, а вкінці самі ставали знаряддям чужого поневолення. Коли нарешті одиниці з них почали собі пригадувати своє походження і захотіли «йти в народ», щоб його на свій спосіб «просвіщати», — почався процес відродження. Та найбільше спричинився до того Т. Шевченко, що в своїй творчості представив не тільки страждан-

ня свого народу, його поневолення, але й славне минуле, героїчні часи Козаччини, кличучи своїх братів — земляків до боротьби, до здійснення своїх відвічних прагнень. Його слово гомоном волі відбилося по всій Україні. Треба було тільки нового Богдана Хмельницького, щоб перетворити слово Шевченка у велике діло визволення свого народу, свого Вашингтона, щоб встановив нову Правду та Справедливість.

Та «просвічені сучасними вогнями» освічені верстви під впливом сучасних їм ідей лібералізму, а потім і соціалізму, виявилися глухими до закликів Шевченка, нездібними здійснити його заповіти. Ці ідеї перешкодили їм у роки революції 1917-1920 років, коли настала змога дужим поривом всенародного руху почати знову, — нав'язуючи до традицій останньої нашої козацької державности. У народній масі з живлевою силою почав ширитися козацький рух, що нагадував собою часи Хмельниччини, але не закінчивши свого ідеологічного та організаційного оформлення за тодішніх обставин занепадав. Те саме сталося і з соціалістичними гаслами. За соціалістичною теорією український народ належить до неісторичних націй, і через це не має права на свою державність і тому Україна повинна вічно входити в склад московсько-російської імперії. Тому спроба нашої інтелігенції під соціалістичними гаслами творити свою самостійну державу мусіла скінчитися невдачею. Москва здійснила своє «право» збройною силою і встановила такий режим, який відповідав її імперіальним інтересам та інтересам пануючої в ній комуністичної верстви. Під кутом цих інтересів вона визначає ціле життя нашого народу.

Частина нашої інтелігенції, що була

заангажована в боротьбі з «соціалістичними» арміями Москви, разом із рештками свого національного війська, перейшла на еміграцію, щоб провадити свою боротьбу далі, але вже не зброєю, а пропагандою визвольної справи серед народів Вільного Світу. Але й тоді вона не усвідомила собі, що властиво сталося, чому народ хотів відновлення Козацької Держави і тому так слабо підтримував Народню - Соціалістичну Республіку, воліючи провадити свою боротьбу власними силами під проводом своїх отаманів.

Також і на Західних наших землях, де по розвалі Австроугорської Держави, виявлялися спроби створити свої форми свого політичного життя, але не виникало розуміння потреби творення цього політичного життя в своїх традиційних формах.

І на еміграції наше політичне та культурне життя мимо всього ще далі

перебуває в колі ідей державно-творчих спроб, на які так багата і разом так бідна була наша дійсність у тих роках.

А тимчасом в нашій поневоленій Батьківщині скрізь шкаралупу казьянщини, досить виразно пробивається оригінальна національна творчість, і по змісту і по формі, нав'язуючись до історичного процесу повноти нашого національного життя за часів Козаччини. Невільно пригадуються мені слова московського історика проф. М. Покровського, який свого часу, приглядаючись до намагань Москви заглушувати всі прояви нашого національного життя, сказав: «даремні заходи! Україна відродиться згідно своїм історичним традиціям».

Мені тому здається, що вже той час настав, щоб і серед нас, на еміграції, зачався цей згадуваний мною процес відродження.

О. Ілля Нагіряк

НЕ ЗАБУВАЙМО СТРАШНУ ТРАГЕДІЮ ВЕЛИКОГО ГОЛОДУ В УКРАЇНІ 1932 — 33 РР.

606-го року перед Христом вавилонський цар Навуходоносор напав на Юдею й підкорив цей жидівський край під свою владу, вивіз багато юдеїв до Вавилону, забрав всі цінності з величавої Святині, а кілька років пізніше прийшов знову, що міг, забрав до Вавилону, а решту понищив так, що в Юдеї постав великий голод. Пророк Єремія так оплакував муки свого народу, муки голодової смерті й людодівства: «О муре, о дочко Сіону! Пропливай, як потік, сльози вдень та вночі, не давай відпочинку собі, нехай не спочине зіниця твоя. Уставай, голоси уночі, на початку сторожі! Виливай своє серце, мов воду, напроти обличчя Господнього! Підійми ти до Нього долоні свої за душу своїх немовлят, що від голоду мліють на ро-

зі всіх вулиць... Споглянь, Господи, і подивися кому Ти зробив отаке? Чи кінечним було, щоб жінки їли плід свій, своїх немовлят, яких виплекали?» (Плач Єремії 2,18 — 20).

Такий голод панував у Юдеї коло 600 років до Народження Христа.

А в двадцятім сторіччі по народженні Христа в безпорівняння більших розмірах відбувся голод на Україні. Якраз у цьому році сповняються 38 років, як на Україну насунули чорні, страшні дні жахливого голоду. Якраз у цьому році сповняється 39 років, як на Україну насунули чорні, страшні дні жахливого голоду. Якраз в травні 1972 року згадуватимемо 40-річчя страшної трагедії пережитої українським народом, коли в зиму-весну 1932-33 років мільйони наших бра-

тів і сестер на Великій Україні загинули від жахливого голоду, штучно створеного безбожною комуністичною владою.

Комуністичний голод на Україні 1932 - 1933 років, це був вирішальний бій большевиків із беззахисним українським селянством, що закінчився трагічною поразкою останнього, ліквідацією його, як класу. Для здійснення своїх агресивних плянів советський уряд запродує Західній Європі всі запаси, разом із очікуваним урожаєм 1932 року і запродає більше хліба, як міг диспонувати. Большевики мали намір своїм хлібом залити ринки Західньої Європи і тим зруйнувати сільське господарство її. Думали, що це спричинить кризу в промисловості Західнього Світу і врешті викличе комуністичну революцію. Для цієї цілі московським большевикам треба було мільярди пудів хліба, а що запасів не вистарчало, то комуністичний уряд мобілізує величезну армію комуністів, які разом із місцевими ударниками осінню 1932 р. починають забирати українському селянству останнє збіжжя. І хоч замість хліба по багатьох селах ці ударні бригади знаходили вже опухлих від голоду людей, проте увесь хліб включно з посівним зерном силоміць забрано в селян.

В березні і квітні 1933 року голодова смерть так шаліла по Україні, набула таких розмірів, що люди вимирали цілими селами. Треба вже було організувати ударні бригади гробокопателів, щоб якимось позаривати трупи, що лежали тижнями на відкритих місцях, і не було кому їх поховати.

Нема в світі такої мови, щоб дібрати слова і розказати про страшні муки голодних, ще людство не має кольорів, тих відмінків знаних фарб, щоб змалювати образ страждаючої від голоду України, що випила вже була до дна з чаші світового горя, про яке писав колись наш поет Тарас Шевченко:

«А люди біднії в селі
Неначе злякані ягнята,
Позамикалися в хатах
Та й мруть...

.....
Сумують комини без диму,
А за городами, за тином,
Могили чорнії ростуть.
Під хатами, поміж садами,
Зашиті в шкуру і в смолі,
Гробокопателі в селі
Волочать трупи ланцюгами
За царину — і засипають
Без домовини. Дні минають,
Минають місяці. Село
На вік замовкло, оніміло,
І кропивою поросло.
Гробокопателі ходили
Та й ті під хатами лягли,
Ніхто не вийшов вранці з хати,
Щоб їх, сердешних, поховати,
Під хатами і погнали».

(«Чума»)

За одну тільки осінь 1932 і весну 1933 року голодова смерть забрала коло 7 мільонів українців. А коли християнський світ поза границями ССРСР почув про страшний голод на Україні і хотів через організації Міжнародного Червоного Хреста дати поміч і рятувати голодуючих і від голоду вмираючих, то большевицька влада відмовила приймати таку допомогу заявляючи, що на Україні нема жодного голоду. І це є незаперечним свідомством, що голод був штучно утворений для того, щоб винищити українське селянство.

І так замучено 7 мільонів ні вчому неповинних людей, тільки тому, що вони, ті люди, були українські селяни, замучено **ради того, щоб** стражданням цих приречених на голодову смерть, решту українського народу, що пережила ці муки, обернути в маси покірних колгоспних рабів, до нечуваного психічного занепаду, до мержуючої з божевільям байдужості.

Український народ з давен давна заховує пам'ять про видатні події в народному житті, і то не тільки світлі й

Мапа голоду 1933-го року у французькій газеті «Ле Матен» 30. VIII. 1933. Чорним зазначено голодаючі країни: чис. 1. «Юкрейн», а під чис. 2. «Ля пейс де Козак»

славні, але також сумні й трагічні. Вже Пророк Йоїл з нагоди великої посухи і голоду наказує своєму народові: «Послухайте це, ви старші, і візьміть до вух, усі мешканці землі: чи бувало таке за днів ваших, або за днів ваших батьків? Оповідайте про це синам вашим, а ваші сини — своїм дітям, а їх сини поколінню наступному» (Йоїл 1,2 — 3). Ці слова Пророка Йоїла нехай будуть заповітом для нас зберегти на віки в нашій пам'яті страхіття й муки нашого народу під час Великого Голоду з 1932 — 1933 років.

Тому, що згадуючи національні роковини так славних і радісних, як сумних й глибоко трагічних подій серед нашого народу виявляємо свій кровний зв'язок з батьками, дідами й прадідами, й підносимось душою понад марнотами щоденного нашого життя та подаємо нашим дітям добру поживу у вихованні вищих почувань так

релігійно-моральних, як і національно-патріотичних, Перший Собор Української Православної Церкви в ЗСА, що відбувся в Нью Йорку в жовтні 1950 року, постановив у резолюції ч. 8, щоб по всіх церквах Української Православної церкви в ЗСА в кожну останню неділю перед Трійцею були відправлені Служби за душі 7 мільонів українців голодом замучених безбожною комуністичною владою в 1932 — 1933 роках.

Під час Панахиди має бути відчитана така Молитва:

«Великий Боже, Отче всіх народів на землі!

В ці теперішні дні поневолення й визиску Народу Українського ми кожночасно звертаємось з вірою і надією до Тебе, нашого Небесного і Всемогутнього Отця.

І в цей час, коли ми згадуємо особливо велику печаль нашої землі, голодову смерть мільонів нашого народу, ми благаємо Тебе, Отче Всеблагий, дай мир і блаженне в Тобі упокоєння всім, що в важких муках повільної голодової смерті відійшли до Тебе, Отче Любови й Милосердя!

Отче Всеблагий, дай і нам, що лишилися ще тут на землі при житті, зрозуміти Твій провід над нами. Дай нам знайти згідні з волею Твоєю наші цілі. Дай нам усім єдине серце й розум об'єднатися навколо тих цілей і лавою єдиною та неподільною йти до них.

Ти, наш Небесний Отче, карав Твій вибраний нарід, коли в нім зникла віра в Тебе і дотримання заповітів Твоїх, коли ламалися ці віковічні устрої життя, положені Тобою.

Ти, Отче любови і всепрощення, милував нарід Твій, коли серця дітей Його наворачталися до Тебе: Ти здвигав в народі Твоїм вождів та захистників Його — законодавця Мойсея, освяти-теля Аарона, відданих народові суддів, царів, прозорливих пророків — мудрих в часах покою і відважних в часах загрози.

Дай і нам, народові Твоєму, єдність в дотриманні віри в Тебе, єдність у слідуванні стежками положених від Тебе законів, нехай стануть вони негинуючою установою в житті нашому.

Здвигни, Всемогучий Отче, і посеред нас мудрих, відважних та відданих Тобі і народові провідних людей!

Дай нам усім об'єднатися навколо їх і благослови нам, Отче, день визволення, доведи нас до нього, щоб зникли навсе страхіття наших днів та щоб нарід наш, визволений і вірний Тобі, в любові до Тебе і в покорі Тобі, славив Тебе у Святій Тройці, у цій тайні Твого життя, Отця, і Сина, і Святого Духа, Амінь».

То ж і ми всі в ці жалібні роковини небувалого в історії людства масового винищення його синів і дочок, схилимо свої коліна по святих наших церквах в гарячій молитві перед Всевишнім, щоб Він прийняв цих мучеників у Свої Оселі, де нема вже ні недуги, ні журби, ні зідхання, а життя безкопачне, а мучителів, що їх замучили голодом, нехай Господь скарає на Страшнім Суді словами: «Ідіть від Мене, прокляті, у вічний вогонь, що дияволові та його слугам приготовлений. Бо Я голодував був — і ви не нагодували Мене...» (Матвій 25,41 — 42).

Від редакції

Пригадуємо перші роки масової політичної імміграції українців в Амери-

ку. Тоді ще гостро стояв в пам'яті московський злочин штучного голоду в Україні 1932-33 року. В річниці того народобвиства відбувались в наших церквах урочисті панахиди за спокій душ мільйонів заморених голодом, а політичні, культурно-просвітні й громадські організації влаштовували протестаційні академії й віча, відбувались масові маніфестації-походи з транспорантами, що вияснявали вільному світові той злочин, що його творив безбожний московсько-большевицький окупант на наших землях. Але з бігом часу, коли наші люди почали обростати добром американського ситого й багатого на всякі роскоші життя, то вони почали забувати про той жах, заподіяний над нашим народом московською комуністичною владою. Навіть почали забувати молитись за душі мільйонів наших замучених батьків, матерей, братів, сестер. Почали забувати нагадувати вільному світові і самим собі про моральний обов'язок не забувати про правду московської комуністичної ідеї, а кликати до справедливої святої помсти за все нею заподіяне.

Щоб не допустити до повного забуття про те, ми й рішили помістити на сторінках нашого журналу повищу статтю о. Митрата Іллі Нагірняка та слідуєчу за цим статтю Сергія Гана, очевидця жахливих подій в Україні.
Редакція «У. К.»

ШАНОВНИЙ ЧИТАЧУ!

Чи Ви вже вислали передплату за «Українське Козацтво», що оце його читаєте, ЧОТИРИ долари на 1971 рік?

Коли ні, то будьте ласкаві поспішіть вислати, бо слідуєче чис. 3(17) «У. К.» вишлемо тільки передплатникам та тим післяплатникам, що без затримки платять за кожне окреме число по 1.- дол. 25 центів.

Комплет нашого журналу за попередні роки разом шість чисел можна набути за передплату П'ЯТЬ доларів.

Адміністрація «У. К.»

Сергій Ган

РОКУ ОДНА ТИСЯЧА ДЕВ'ЯТЬСОТ ПРОКЛЯТОГО...

Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами!
Нащо стали на папері
Сумними рядами?..

Т. Шевченко

Наш Гоголь колись питав:

— Чи ви знаєте українську ніч?

І одразу відповідав:

— Ні. Ви не знаєте української ночі.
Зараз я питаю його:

— Голубчику, земляче! Чи ти знаєш українську ніч... часів загальної колективізації та, так званого, розкуркулювання?

— Ні, не знаю, відповідає Гоголь.

— Ну, то слухай... Я тобі розкажу...

**

Зима в тому році невпинно лютувала — днями, тижнями, місяцями. Сили небесні ворогували між собою, як люди на землі. Од морозів гинули звірі і птиця. Бушували вітри. Сніговим порохом порошило по шляхах. Вночі на дзвіниці гуділи дзвони. Люди говорили:

— Біда йде!... Свята церква б'є на сполох...

У службових справах я відїздив до столиці. Мій потяг бував на станції Долинській десь о годині другій по півночі.

Мороз та завірюха загнали людей у приміщення станції. Куняв там і я. Пройшов якийсь час.

Раптом в службових кімнатах станції почалась таємнича метушня. Вибіг, одягаючись на ходу, уповноважений ГПУ. За ним — з лихтарем — начальник станції. Гуртом рушили люди. Вони товпились, тиснули один одного, лаялись, вижчали, плакали.

— Що сталось?.. В чому річ?, запитав я дядька з сивою бородою та з мішком за плечима. Він розгублено спостерігав метушню та гвалт.

— Ешелон з розкуркуленими... Має скоро прибути... Ми чекаємо на нього

вже другий тиждень... Сини мої там... Жонаті... З діточками...

Мое посвідчення надало мені права залишитись на пероні. Всіх «ПОСТОРОННІХ» замкнули у залі третьої класи.

Пізніше я дізнався, що «ПОСТОРОННІХ», то були рідні, родичі, знайомі, люди доброго серця, сусіди та друзі тих нещасних, потяг з якими наближався зараз до станції.

В мішках та клунках вони мали їжу та одягу, в серцях мали співчуття та жалість. Над ними, на кого чекали, було вчинено несправедливий суд. Зараз в страшному ЕШЕЛОНІ СМЕРТИ їх провадили з України до Сибіру на муки й знищення.

— В чому вони винні?, думав я. — Кому вони вороги? Це Божа справа — розсудити, хто кому ворог. Проклята система людям, чи її жертви-системи... Правда мусить же бути на світі!..

Поки що правди не було. Як буде далі — побачимо.

Потяг помалу поминув станцію і зупинився. Втомлений локомотив вигукнув щось своє і побіг напиться води та поповнитись топливом.

Мене дивувало те, що в такий скажений мороз товарні вагони з людьми не мали опалювання. Перші за локомотивом два ПАСАЖИРСЬКІ вагони сяяли електрикою. В них видно було людей у військовому одязі. Вони, звичайно, харчувались непогано і пили не лише воду. Їм було тепло і на душі легко й весело.

В товарячих вагонах з людьми — ані вогника, ані води, ані подиху теплого повітря. Темрява, нестерпна зимнота й пекельні муки.

— На пероні комендант ешелону рапортував уповноваженому ГПУ:

— Дві тисячі шістьсот. Дітей та хворих не лічимо. Замерзло в дорозі... В гарячці... Божевільних... ЗЛІКВІДОВА-

НО тих, що намагались втекти...

В цей же самий час, як додаток до рапорту коменданта ешелону, майже з кожного вагону неслись у темряву ночі, неслись і губились у поривах вітру одчайдушні, нелюдські крики:

— Людоньки добрі!.. Спасіть!.. І м'ям Господа!.. Людоньки добрі!..

— Ей, хто там?.. Води!.. Пити!.. Води!.. Пити!.. Во-ди-и-и!..

— Заберіть від нас мертвих!.. Мертвих заберіть!.. Ей, хто там?.. Чуєте?.. Мертвих заберіть!..

— Чи тут є хто з Василівки?.. Мамо, тато!.. Це я... Яків, ваш син. Парася з маленьким замерзла в дорозі. Тато, мамо!.. Це я... Яків, ваш син...

— Люди добрі! Передайте в Божедарівку, що я ще живий... Це говорить Дмитро Калюжний. Остап та МIRON замерзли...

— Прощайте, брати українці!.. Побачимось на тому світі!..

Жіночі муки були ще страшніші. Матері душили немовлят-дітей власними руками, аби не бачити їхніх конвульсій.

— Ну, що, земляче!, згадав я Гоголя. — Чи ти знаєш тепер українську ніч на станції Долинській зимою року одна тисяча дев'ятьсот проклятого?

Близько СТО РОКІВ до цього, сумуючи в Петербурзі, Шевченко горював:

— Квіти мої, діти! Виростав вас, доглядав вас — де ж мені вас діти?.. В Україну ідіть, діти! В нашу Україну, попідтинню, сиротами, а я тут загину. Там знайдете щире серце і слово ласкаве, там знайдете щиру правду, а ще, може, й славу... Привітай же, моя ненько! Моя Україно! Моїх діток нерозумних, як свою дитину.

Безпритульні... Діти репресованих куркулів... ВОРОГИ влади робітників та селян... Жертви «найгуманнішої» політичної системи... Діти, винні в тому, що вони діти...

Обняла мати, обняв батько. Обцілу-

вали, поблагословили, облили сльозами й наказали:

— Ідіть, діточки!.. Спасайтесь хоч ви од загибелі... Світ не без добрих людей... Ми будемо молитись за вас, аби Свята Мати захищала вас... Прощайте, любі!..

Куркульські діти, як комахи, розлізлись по державі. По ВОРОЖІЙ державі. І сталося так, як пророкував Тарас:

— В Україну ідіть, діти. В нашу Україну, ПОПІДТИННЮ, СИРОТАМИ.

Так і пішли вони сиротами і сиротами й жили...

Закон забороняв співчувати їм, жалити їх, давати притулок. Вдень вони переховувались, вночі виходили на здобич.

Місто жило заведеним життям. Люди працювали, мали свої закутки, тремтіли від страху, насолоджувались своїм мізерним «щастям». Одна частина цього міста де було розташовано ДИРЕКТОРСЬКІ будинки, мала свої ЗАЧИНЕНІ гастрономічні заклади. В них було все, чого б бажала ДИРЕКТОРСЬКА душа. Вхід до цього ГАСТРОНОМУ звичайним громадянам був заборонений.

Біля цього ПАРАДИЗУ щовечора товпились голодні, обірвані і брудні безпритульні діти й благали:

Тьотенька, хлебца!.. Дяденька, хлебца!..

Тьоті й дяді мовчки проходили поміж нещасних дітей і в жодного з них не знайшлося для дитини кусочка хліба.

Я мешкав в одному з будинків так званого СОЦІАЛІСТИЧНОГО міста. В підвалах цих будинків, в бруді, без світла, повітря, без будь якого санітарного догляду, без їжі і води — ЖИВОТИЛИ сотні безпритульних дітей.

Однієї ночі дитячий плач під дверима підняв мене з ліжка. Я відчинив двері. На порозі стояли хлопчик і дівчинка. Братик і сестричка.

— Що ви хочете?, запитав я їх. —

Кажіть, не бійтесь...

Дівчинка тремтіла, ледве трималася на ногах, тулилася до братика і в її очах були біль, страх і відчай. Братик почав говорити. То була страшна повість...

Сестричка захворіла на гарячку. Вони вже довгий час нічого не їли. Бруд і паразити допомагали голодові робити своє діло.

— Спасіть мою сестричку, просив мене хлопчик. — Я обіцяв мамі, що буду доглядати її, аж поки вона не виросте.

— А де ж твоя мама?

— Вивезли.

— А тато?

— Його вбили.

— Хто вбив?

— Люди.

— За що?

— Не знаю.

І все... Гігантська трагедія в декількох словах... Вивезли — вбили — за що — не знаю...

Я переховував братика з сестричкою і все питав лікаря:

— Як ви думаєте?.. Виживе?..

— Ні, коротко відповів лікар. — Немає чому вижити. Вона, як і жила, то вже була приречена вмерти.

Поховав братик сестричку і помандрував далі своїм сирітським шляхом куркульської, відштовхнутої світом, дитини.

— Ну, як тобі подобається ця українська ніч, Миколо Васильовичу?.. Чи ви знаєте, пане письменнику, ТАКУ українську ніч?..

Нічого не відповів Гоголь. Та й що він міг відповісти?

Що розпочала дикунська влада, докінчила епідемія гарячки. Що ночі, посуваючись від одного будинку до другого, вантажні авта збирали денний врожай Смерті. Дітей, що вже не жили, виносили на подвір'я і кидали на авта, як дрова. Один двірник за ноги, другий — за руки.

— Р-р-аз!.. Два!.. Р-р-аз!.. Два!..

Живими займалася міліція. Їх виводили за руки, як полонених, і розвозили НА ПЕРЕВІРКУ. Тих, що мали в собі бацили гарячки, труїли.

За нічню приходив день. За днем знову приходила ніч і знов невинні дитячі душі пливли небесною блакиттю до престолу Божого.

Огляньмось навколо, брати й сестри. Чужа земля, чуже небо, чужі зорі. А там — далеко, далеко за обрієм, на другому боці земної кулі, лежить вона — кохана, незабутня земля батьків, дідів і прадідів наших — ПРЕКРАСНА Україна.

І як казав великий син нашої Батьківщини, так скажу і я. Він говорив:

Привітай же, моя ненько!

Моя Україно!

Моїх діток нерозумних,

Як свою дитину.

До цих слів додав і я свою журбу: Україно, Україно! Наша рідна мати! Розгубила своїх дітей, що й не

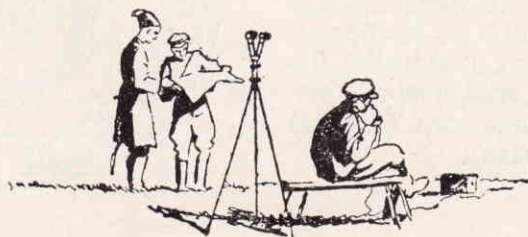
позбирати.

Виглядають їх тополі у чистому полі,

Виглядають та зітхають, що нема їм долі.

Україно, Україно! Наша рідна мати! Збери дітей нещасливих до рідної

хати...

О. Котанський

МІЙ КРАЙ

Де ясна синь
небес вишин,
і глиб зідхань
з низів землі
зіллялися у грань,
Там гомонить
минулих днів
могутній спів,
який вітри
несуть з могил батьків.

Де килим з нив,
стенів, лісів,
і темна синь
стенів і рік
сплелися з зеленню низів,
Сльоза на них
і піт батьків
Синам по вік,
як Заповіт,
блистять у срібній млі.

Де в сяйві дня
купаються
стріхи хатин;
де спів пташині
луна, як вічний гимн,
Там гордий спів
й глибин душі

Синам звенить,
— Свій Рідний Край
над все ,над все любить!

Де ночі тінь,
шовкова тінь
Обняла все
і тихим сном
втишає біль серцець,
В обіймах мрій
на краці дні,
кріпша душа,
і серце теж
гартується у сталь.

Де гомонить
минулих днів
могутній спів,
який вітри
несуть з могил батьків,
Де гордий спів
з глибин душі
як вічний Гимн луна,
Це там мій Край,
Свята Моя Земля.

(О. Котанський — це літературний псевдонім священика УПЦеркви — Митроф. Протоєрея Петра Ковальчика із Нью Бритен, Конн.).

ПЕЧАТЬ УКРАЇНСЬКОГО
ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА

Проект цієї емблеми виготовив сл. п. Військовий Отаман УВК Генерал Інж. Іван Цапко а затвердив Командарм Генерал-Полковник Михайло Омелянович-Павленко. На печаті — в оточенні гербового щита — виображені гербові титула трьох Гетьманів: Петра Конашевича - Сагайдачного (зліва), Богдана Хмельницького (зверху) і Івана Мазепи (зправа).

Демян Захарченко

ПРО УВК І СТАРОДАВНЄ ОПОВІДАННЯ

До Редакції журналу „Українське Козацтво” надливає багато листів з признанням за невсипуций труд в освідомлюванню наших членів, прихильників й читачів про важку долю нашого народу на рідних землях й у своїх листах закривають нас й усю українську спільноту на еміграції — не спочити, але докладати всіх старань, щоби допомогти нашому нескореному народові в його боротьбі за життя в „народів вольних колі”. У своїх листах, наші приятелі бачать чи не найбільшу можливість тієї допомоги в організації Українського Вільного Козацтва, що як в минулому, так і тепер, має одинокую Найвищу Мету: Воля України, Слава Українському Козацтву!

У цій благородній справі ми одержали допис одного нашого члена із Станиці УВК в Нью Йорку, Побр. Д. Захарченка, який поміщуємо:

Редакція

«Станиці Українського Вільного Козацтва повинні організуватися, притягати нас усіх у свої ряди, а особливо Українську Молодь, яка має з успіхом закінчити наші Визвольні Змагання, чого батькам не судилось здійснити. На жаль не всі це розуміють і то навіть дехто із наших членів. Можливо деякі наші члени слухають і вірять особам, які самі не знають, що роблять й чому вони є проти творення Козацьких Станиць. Їм здається, що те, що написане в «Русському Слові», або в якійсь польській газеті, є для них правдою про нашу минувшину, а те, що пишуть українські часописи, або хто закликає, щоби єднатися в українських козацьких лавах — в Українському Вільному Козацтві, це є видумка, от хтось собі хоче збирати гонори. Такі говоруні і ті, що їх слухають, мають великий гріх перед Бо-

гом і перед Українським Народом. Вони не знають, що Україна сяяла найяснішим промінням Світла Слави, Волі, Добробуту і Братерства за часів Українського Вільного Козацтва на нашій Україні. Дехто із старших наших людей, а то й членів, каже «я вже старий, який з мене козак, мені вже нічого не треба». Так говорити нам не вільно! Щож скажуть про нас наші прийдешні покоління? Що ми їх не вчили й як слід не інформували про свій рідний край, про нашу і їхню Україну? Тим більше, що наш вік вже недовгий! Ми повинні й це наш найсвятіший обов'язок перелити в наше потомство все наше знання про Україну, про наш геройський Нарід, про геройську боротьбу Вільного Козацтва за Україну, перед яким без тями втікали усі кляті вороги з України, шукаючи собі союзників серед ворогів нашого народу, щоби розбити Вільне Козацтво та поневолити наш нарід. Не вміли ми тоді одностайно стати й тому наш нарід ще й досі в тяжкій неволі.

Коли на Україну напали дикі орди монголів і вже переправилися через ріку Дніпро з Переяслава на Київщину, але далі йти їм не вдалося тому, що правий берег Дніпра є гористий і досить високі гори, покриті густим лісом, тягнулися від Києва аж до Кременчука, яких 250 верств. Монгольські орди розмістилися в понад-Дніпровських селах: Трахтимирів, Монастирисько, Лукавиця і був ще хутірець, хат 40, напроти пароплавської пристані м. Переяслава, коло якого, у віддаленні з чверть верстви, на досить високій гірці, стояла козацька Церковця, про яку згадує Т. Шевченко: «А онде, онде за Дніпром, на пригорбку ніби Капличка, Козацька Церква невеличка, стоїть з похиленим Хрес-

том». В згаданому Хутірці жив козак Андрій Вишня, який мав двох синів у Вільному Козацтві а в селі Лукавиця, також в лісі над Дніпром, переховувалася дружина Сотника Вільного Козацтва, якого монголи убили. Дружина перебрала його Сотню і нею керувала. Вона мала ім'я Мар'яна і була в контакті з Андрієм Вишнею. Монгольський командир, якийсь Батий, зайняв Козацьку Церковцю на свою квартиру, але Мар'яна мала ще окрім ліса схованку для козаків на островці, який був напроти села Лукавиці, по середині Дніпра, довгий на цілу верству. По нараді з Андрієм, обое взяли на себе тяжкі обов'язки. Вона мала на наступну ніч приготувитись з козаками на острові, а Андрій взяв на себе дуже велике ризико, але як кажуть «з Богом хоч за море не страшно». Андрій вигострив сокиру і десь коло години десятої пішов чагарями під Церковцю, де квартирував Батий, причаївся коло місяця, куди виходив монгол по своїх потребах і недовго чекав. Варта лишилася коло Церковці, а монгол з люлькою в зубах, примостився й зачав ка-

шляти. В тому часі підкрався Андрій і з такою силою махнув сокирою, що на дві половини розрубав голову аж до грудей, так, що монгол навіть не крикнув. Коли Андрій був уже в хаті, почув страшний вереск монголів, які з переляку не знали що робити й усі почали втікати за Дніпро, а тому, що монголи боялися переправлятися на широкому Дніпрі, вони пхалися на острів, а потім дали через другий рукав Дніпра, а тут Мар'яна зі своєю сотнею напала на них так, що монголи сами себе потопили в Дніпрі, повертаючи свої човни.

Рукав Дніпра, що пливе ліворуч Дніпра і островом, Козацтво охрестило іменем Мар'яна, а хуторок, в якому жив Андрій Вишня і зарубав монгола, Козацтво охрестило на село Зарубанці. У цих Зарубанцях інформував мене багато про дещо місцевий парох ще в 1907 році.

Щире Спасибі, Побратиме Д. Захарченко, за козацький і такий дуже навчальний історичний нарис!

Редакція «У. Р.»

Хорунжий УВ в УВК В. Поповський

«БРАТЕ ПОМИЛУЙ!»

(Із фрагменту бою 3-го батал. 30-го полку УНА під Штраден-Когель)

Кожний фронтовик має багатий шлях своїх фронтових переживань, бо кожний день фронту, кожна година і момент змінюються відмінними образами, з яких можна творити все новий і цікавий сценарій.

Ці фронтові переживання акцій записані в пам'яті вояка як на стрічці «тайпрекордера», на коротший або довший час.... Маловажні — забуваються — стираються у вирі дальшого життя, якби ніколи не існували. Немов вирізьблені у камені, залишаються — ці важливі, що переслідують,

мучать і в уяві, чи в душі людини зроджують викиди сумління... Чим більше шукаємо оправдання — тим більше вони з'являються у своїй свіжій формі! У стані відчаю людина старається тоді знайти «золоту середину» між власною обороною і оскарженням!

Моїм читачам залишаю цей осуд обставин...

Це був погідний квітневий ранок 1945-ого року.

Наш батальйон мав завдання перебрати становища проти, нам ще невідомої, головної бойової лінії — відтинка полку червоних частин. Ми опи-

нилися в подвійному клопоті, бо наші нові становища — ми знайшли вже порожніми. Так поквапно залишили їх ніччю «наші союзники». Для військової формації — це дійсно клопіт, бо без знання і впровадження в положення з інформаціями сили ворожого фронту і власних сил, та останніх дій, включно із розвідчими, які нормально одержується при зміні становищ — наш батальйон опинився нагло в наступі з поруху, заки спромігся налаштувати забезпечення і зв'язок флангів, лінію зв'язку і постачання з обозу.

В обличчі приготованого ворожого наступу наші сотні скорим темпом росипались і розвинулись в розстрільні і опановували назначений відтинок, а важка сотня опинилась майже в лінії легких сотень, не вспіваючи в критичний момент дати легким сотням піддержку важкого кулеметного і гранатометного вогню. Зенітні, інfanтерійні і протипанцерні гарматки застрягли десь з полковим обозом.

Червоні в силі полку наступали планоно на відтинок нашого батальйона, використовуючи момент несподіванки і замішання. Вони скоро зміцнили удари на слабе місце наших флангів, а в цьому сприяв їм пригожий терен. Їх артилерія була на наші зади, відрізуючи нам останню шансу постачання і резерви. Тимчасом масово сконцентрований гранатометний вогонь вибивав гнізда наших кулеметів і гранатометів.

Наша лінія початково здержалась, відтак скорчилась під барабанным вогнем, а далше не витримала, бо ворожа піхота пішла у прорив, зосереджуючи вогонь на точці тяжіння — куди вбилися маси інfanтерії і підходили нові резерви.

Так розкололи нашу лінію на двоє і змусили нас до рукопашного бою вздовж наших становищ.

В моїй групі, ми відбивали розшалілих червоноармійців автоматичною зброєю і «панцерфавстами». Червоні з криком вилазили по валу власних

трупів і немилосерно колоди довгими штиками, наших стрільців. Врешті ми відступили, пробиваючись до малого села і злучились з командиром батальйону, майором Віттенмаєром, який з 80-тьма стрільцями, деякими старшинами і підстаршинами зручно відбивав намагання ворожих підступів.

Перебравши ініціативу в селі, майор скоро перегрупував сили, що залишилися із батальйону і наказав протинаступ, щоб піддержати групу, яка відступала на відтинок другого батальйону і яку червоні хотіли відрізати від нас. При цьому, при нашому прориві, ми мали відбити і забрати наших 25 ранених стрільців, яких приміщено на великому господарстві ще в першій фазі бою де примістився тимчасовий шпиталь, а радше перев'язочний пункт.

Мені особисто вважався цей наказ божевіллям, та майора Віттенмаєра ми добре знали, його батьківське піклування стрільцями шанували, та довіряли, бо мав велику фронтову практику.

Шаленим ударом всього вогню нашої групи, ми відбили першу ворожу розстрільну, яка скоро залягла в траві. Прийшло підкріплення Максима. Але запізно. Ми вже ліквідували другу розстрільну і добігли до передше втрачених становищ. Головний бій тепер йшов на відтинках першого і другого батальйонів.

Мені вдалось забігти на подвір'я, де мали бути наші ранені. За рогом хати вже стояв большевик на поготові з автоматом. Я відскочив, як попарений і пробіг кругом за другий ріг. Мій «большевик» так злякався, мабуть подумав, що нас більше. Я крикнув по українськи, щоб здавався. Він з остраху, скоро підніс руки вгору, а його автомат звис на рамені. Я поволі підходив і розглядався, чи не засіли ще десь «товарищі». Автомат в мене в лівій руці, а правою в бічній кишені штанів — я стискав готову до стрілу

пистоллю. Всього 5 кроків ділило мене від мого полоненого, як він нагло опустивши руки схопив звисаючого на рамені — автомата...

Одним пострілом з пістолі, я звалив його з ніг!

Прикладом автомата я хотів добити мою жертву...

«... БРАТЕ ПОМИЛУЙ, ПОМИЛУЙ». Отворивши очі просив він **по українськи** — цей ранений салдат!

Я задеревів на місці!!!

Це ж УКРАЇНЕЦЬ! Він — не Москаль!

Брат на брата!

Я приклякнув коло нього і оглянув рану. Моя куля попала йому в рот і вийшла коло лівого вуха.

Я не міг промовити ні слова.. Дрожачими руками я перев'язав рану, як міг.

Підбігли наші стрільці забирати ранених!

З поспіхом відступили ми в глиб наших позицій.

До цього часу я піклувався раненим — моєю жертвою і особисто передав його нашим санітетам!

За кілька тижнів я був поранений.

Непритомним перевезено мене до полевого шпиталю. Рано я приходив поволі до притомності.

Помолився і подякував Всевишньому, що мене в живих оставив!

... Розглядаючись по великій кімнаті, я шукав очима ранених друзів з нашої сотні. Недалеко від мене на ліжку лежав ранений... і наші очі зустрілись! Це була МОЯ ЖЕРТВА — УКРАЇНЕЦЬ, червоноармієць, якого я зранив в лице, рятуючи моє власне життя...

Тоді — клятий ворог, тепер - БРАТ ПО КРОВІ!!!

В цьому шпиталі я теж розговорився з нашим дивізійним санітетом — родом придніпрянець. Дивним збігом обставин він також його тут стрів — мою жертву. Санітет Микола оповідав, як-то він з цим Українцем разом втікали від большевиків ще в 1943-ому році. Але потім розлучились. Я, казав Микола, попав до Дивізії, а він в Червону Армію, де сержантом став. Така то вже доля. Ми знову аж тут зішлись...

Від моменту цього трагічного дня пройшло багато, довгих років... Можливо ніколи вже не стріву «МОЮ ЖЕРТВУ», та його окровавлене обличчя в просьбі, та цих українських слів: «БРАТЕ ПОМИЛУЙ» — я не забуду до кінця мого життя!

ЦІ УКРАЇНСЬКІ СЛОВА ВРЯТУВАЛИ ЙОМУ ЖИТТЯ... і тим я себе щасливо оправдую!

(За «Інформаційним Листком» ст. УВК ч. 7 та Союзу Укр. Комбатантів в Перт, Зах. Австралія).

«Дід був Чуб-козак як дуб, батько-дубок, син козачий, а внук — пеньок, п'яниця Чубенко ледачий».

(З козацьких приповідок)

«Брат опертий на брата міцніший як скала»

(Арабська мудрість)

Павло Шандрук
Ген. Штабу Генерал-Кошовий

ПОЛІТИКА Й ВІЙСЬКО

Справа взаємовідносин поміж політикою та військовою в державнім значенні не є так контroversійною, як хотіли б це представити демагогічні твердження.

Обидві інституції є так старі як світ, лише в тягу розвою суспільних і державних форм життя людства вони ступнево набирали ширшого і глибшого засягу.

Коли за вихідну візьмемо, вже до певного ступіня викінчені в традиції та в праві, норми взаємовідносин між тими інституціями в античному світі — в державах Греції й особливо в Римській імперії, то мусимо ствердити, що засади взаємовідносин до тепер не змінилися, бо ж і натура людська в її психологічних виявах теж не змінилася мимо розквіту та розвою цивілізації. Не змінилися, не зважаючи на глибину науки великих реформаторів духа, реформаторів соціального життя людства, реформаторів взаємин між людьми та між народами. Не тільки не змінилися, але події, що на наших очах відбуваються, не дають підстав вірити, що й в майбутньому наступлять зміни.

Поняття «політика» і «політик» походять від тих же античних часів грецьких, в генезі того поняття лежить слово «поліс», яким окреслювано не лише місто, але й державу. Бо в тім часі, як відомо, місто з дуже обмеженим простором обабічної землі ототожнювалося з державою. Теби, Спарта, Атени, Епир тощо. Хоч теж були великі простором держави як Персія, Вавилон, Єгипет, Лідія тощо. Однак розквіт політичної думки походив головним чином з тих грецьких держав, в яких незалежно від зовнішньої форми устрою та внутрішніх соціальних відносин, панував дух наро-

доправства в його, так би мовити, чистій синтезі.

Розріст народів і держав через Середньовіччя до Модерних часів удосконалив і уточнив взаємини політичних і військових інституцій, а далі прийти мусіла диференціяція політичних світоглядів в напрямі прагнень до охорони і оборони людини і нравів її та людства. Наступило постання політично-партійних організацій.

В практиці взаємини між політикою в її чистім значінні і військовою були, бо мусіли б бути, ясними. Теоретичні підвалини тих взаємин окреслив Карло Клявзевиц в своїй 5-ти томовій праці «Цум Кріге» — Про війну і досвід та практика наступних війн, що набрали характеру всенародного руху, дослідження їх остаточно підтвердили тезу, що військо є збройним раменем політики. Часом незалежно від тої засади, політично - державні функції, з огляду на конечність ставити чоло різним внутрішнім або зовнішнім ускладненням, перебірало військо, висуваючи на провідні пости вояків. Так було і так, мабуть, буде. Не будемо входити в аналіз слушности чи неслушности переказання державно - політичної влади війську — від індивідуальних властивостей військового проводу (часом колективного) залежать злі чи добрі наслідки керування державою.

Але в усякім випадку є ясным, що політичні інтереси нації чи держави диктують політиці військовій вже напевно в аспекті стратегічнім.

Нас може більше цікавити практична орієнтація в справі політично - партійної приналежності вояків. В тім випадку, треба так думати, проминули безповоротно часи, коли військо було «великою немовою» і за його плечима відбувалися не все позитивні для інтересів держави партійні роз-

гри. Навіть біжучі події дають яскраві приклади, як військо з різних суспільних, міжнародних, а іноді внутрішньо - психологічних причин інтервентує в політику. Військо є організацією більш консервативною і менше схильною до участі в різних практично недосліджених соціальних експериментах, які в різних випадках інспірується ззовні. Це не має значити, що військо переховує традицію чи обстоює практику «ретроградства». Маємо сміливість твердити, що в засаді військо і військовики — не без винятків — є прихильниками ліберально-демократичних принципів у соціальному відношенні. І таку поставу військовиків треба розглядати з огляду на невиключену можливість приналежності до тої чи іншої політично-партійної організації, з другого боку — з його пов'язанням з військовою дійсністю.

Вояк або перебуває в дійсній військовій службі, або в тих чи інших правом окреслених формах поза нею. Вояк є громадянином своєї держави і мабуть його громадський обов'язок впроваджує його до тої чи іншої партійної організації, що залежить від його духових інклінацій. То є його громадське право. Скажімо, що то був би за старий досвідчений вояк-громадянин (для прикладу генерал), який не визнавався б на політично-партій-

них тенденціях своїх співгромадян? Звичайно, маємо на увазі лише державно конструктивні тенденції — в іншому випадку громадянство і уряд покликали б військо до поборення деструктивних партійних організацій, організацій збурюючих нормальний уклад життя.

Отже, вояк у чинній службі присягою підтверджує свою лояльність законному, на народнім праві довіряя опертому урядові, себто цілому народові й тим вже виключається можливість його активної праці для вузькопартійної організації, яка представляти може лише частину — часом дуже незначну — громадянства і опінії. Хоч все треба рахуватися з людською психікою і людина не завжди може опертися імпульсом реакції на такі явища — позитивні чи негативні — які на її власну думку не відповідають інтересам держави. З цього родяться випадки замахів на існуючу державну владу. Але тут на сторожі проти імпульсивних реакцій має стояти право, яке відповідає народнім інтересам і мусить бути респектоване аж до часу зміни його конституційним порядком. Поза чинною службою військовою (резерві) вояк-громадянин має повне право активної партійної праці, бо то є його навіть обов'язкове право громадянина вразі приналежності, або симпатизування й даною партійною організацією.

ПУГУ-ПУГУ! — КОЗАКИ З ЛУГУ!
(По десяти роках УВК за океаном)

ЗВЕРНЕННЯ
ДО ГЕНЕРАЛЬНОЇ УПРАВИ І ВСЬОГО УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА

«Козацькому Роду нема переводу»

Очевидна річ, що нема і не буде переводу, але при умові що будемо добре пам'ятати, що всі ми козацького роду, будемо твердо берегти козацькі традиції та відповідно плекати їх та маніфестувати.

Великий Богдан загрожував ворогові козацькою силою, але був тим «нерозумним сином», що занастив Україну. В тогочасних політичних та мілітарних умовах не чувся вже на силах — треба це зрозуміти — продовжувати боротьбу за удержання державної її незалежності. Був сам фізично і духово вичерпаним і бачив вичерпання зусиль всього свого козацького народу.

Нещаслива Переяславська угода започаткувала не тільки мілітарну окупацію України, але й суспільно - соціальну та економічну недолю її. За московським військом, що ніби мало боронити Україну від іншого ворога, посунули різні князі, бояри, купці з Московщини а за ними їхні смерди, холопи і посіли не лише вільні українські землі, але й силою забрали громадські, приватні козацькі землі, опанували торгівлю, промисел, тощо.

Не допомгла й Конотопська перемога І. Виговського 7 липня 1659, бо на велике нещастя України почалися змагання між полковниками за гетьманську булаву.

Однак не корився козак, боровся за своє право на державну незалежність Рідного свого Краю та за свою власність. В різних численних повстаннях проти окупантів вигинуло багато козацького роду. І причиною того було — правди не можна оминати — це верхня провідна верства козацького народу швидко піддалася ворожим матеріальним заходам та гоноровим

винагородам і змосковщилося або зпольонізувалося, зденаціоналізувалося. Не зберегла великої козацької традиції, зберігало її рядове козацтво.

Прийшла наша пора боротьби — різні несприятливі умовини, мимо славних перемог, мимо моря пролитої козацької крові, найкращих синів народу, не допровадила та новітня боротьба до виборення державної незалежності в рр. 1917-23.

Але відродилася була в тім часі козацька традиція і тоді козацтво в рядах всіх Українських Армій офірно боролось за визволення Батьківщини. Треба всеж пам'ятати, що переважаючи більшість населення особливо ж міст України творили чужинці, потомки отих смердів і холопів, які вже носили назву крест'ян і вони в більшості тримали «неутралітет», бо вони теж «православні» та «з одного котелка їли кашу» — так, на жаль, було на Наддніпрянській Україні.

Всеж є відповідним ствердити, що козацькі Українські Армії, хоч нечисленні, й не сотками, але невеликими десятками тисяч раховані, з причин нам усім добре знаних, складені з усіх прошарків українського населення, відважно й офірно віддавали життя за Україну.

Опускаючи Рідну Землю перед переважаючою силою в складі Українських Армій Українське Козацтво не тільки зберегло на чужині свою організаційну цілість у формі Українського Вільного Козацтва, але в останньому десятилітті виявило таку атракційну своєю ідеологією силу, що теж збільшило свої ряди майже десятикратно. Цього мало — чому так багато наших вояків, цивільного громадянства а головню молоді стоїть осторонь? Що стоїть на перешкоді прина-

лежати до почесного козацького стану?

Звичайно, майже все у діаспорі перебуваюче громадянство українського походження приналежить до різних політично - партійних та суспільних організацій. Сказати можуть — цього досить! Ні! Ходить не про партійно - політичну чи громадську діяльність — вітати треба таку позитивну активність, але те не є приналежність до гонорового традиційного — «Я КОЗАК». Козацтво то є стан, до якого має належати все населення України. Тимчасом до цієї пори існує організація УВК, якого статут ясно стверджує, яку ідею та які ідеали має перед собою кожний козак. Треба, щоб ми всі правнуки і внуки та сини козацького роду знали як наші предки любили Україну, ми хіба любимо нашу Батьківщину не менше і мусимо не дозволити, щоб наша історична традиція перевелася, щоб ми стали «невільниками недужими». Наша праця над відродженням козацької традиції знайшла вже широкий відгомін і вона може допомогти тим провідникам народу, що в цілім світі провадять політичну інформаційну роботу та тим героям, що в Ріднім Краю голосять Українську Правду,

за неї боряться і за те тяжко терплять. Всі до козацького стану!

У зв'язку з наведеними думками звертаюся:

1. до Генеральної Управи УВК щоб впровадила в статут «козацьке право» — «від нині вся родина козака на віки вічні стає козацькою», «від нині козак не може зріктися приналежності до козацького стану» (виправити дотичний пункт статуту), лише Генеральна Управа на підставі рішення Гонорового Суду може виключити козака із козацького стану за безчесні та непатріотичні вчинки;

Примітка: «козацьке право» вразі потреби може бути підтверджено кореспонденційним референдумом на який відповідь кожного козака є обов'язковою.

2. Праця Членів Генеральної Управи є в наших умовах гоноровою, але гонорова праця не зобов'язує оплачувати всі біжучі видатки — тому закликаю все Членство УВК прийти з допомогою Генеральній Управі в формі одноразового «козацького дару» у висоті 5. долярів. Така сума напевно не порушить бюджету козацької родини.

П. Шандрук

Генер. Штабу Генерал Кошовий УВК

НА «КОЗАЦЬКИЙ ДАР»

прислали до 31 січня 1971 року слідуючі Побратими:

(Прізвища подаємо в хронологічному порядку поступлень, а після кожного прізвища дотична сума в долярах)

Генерал П. Шандрук — 5, Пполк. П. Бабяк — 5, о. Й. Скульський — 5, Н. Д. — 25, Полк. Г. Турко — 5.50, о. Ю. Ковальський — 5, Ів. Воробець-Карпатський — 5.50, Ів. Ільків — 5.50, Ів. Надворний — 5, Юл. Ізю — 5.50, М. Карпа — 5.50, Г. Купновицький — 5.50, Ант. Пелесей — 5, Др Ю. Рабій

— 5, Д. Свідерський — 3, Ст. Гуцал 1, В. Запаранюк — 1, М. Войтович — 1, Є. Кахникевич — 1, К. Черевченко — 5, Ст. Хомяк — 1, Г. Гнилозуб — 1, Ів. Дурбак — 1. Разом 108 долярів.

Всім названим ВШан. Побратимам в імені Ген. Управи щиро дякую!

Сотник Лев Струк

Скарбник Генеральної Управи УВК

КОЗАЦЬКА НОВОРІЧНА ЗУСТРІЧ В ПЕРТІ, АВСТРАЛІЯ

Колись так бувало, що за новорічним, старим звичаєм, з'їжджались козацькі родини в гості до полковника, а він переказував новини з Запоріжжя, радив і давав накази у воєнних справах.

Роз'їжджаючись додому, козаки, розцілюючи «тричі», складали один одному «новорічні желання»...

Щоб відродити цей старий козацький звичай, члени 7-ої Станиці ім. полк. І. Богуна Українського Вільного Козацтва і Союзу Українських Комбатантів у Перті з'їхались із своїми родинами на НОВОРІЧНУ СТРІЧУ, в неділю 17 січня на господарство Станичного Писаря — хор. В. Поповського.

Не так, як в Україні — в цю пору сильних морозів і сніговії, в Перті цього пам'ятного дня 17 січня — нас добре припекло австралійське сонце, а темперстурa піднеслась вище 102 ступнів Фаренгейта...

Та хто думає про спеку, коли подають смачні страви і холодні напої!.. Не знали також присутні гості, скільки праці — всю суботу, до пізньої ночі! — присвятив побратим Володимир, щоб збудувати простору веранду серед квітів і кущів городу — для вигоди свої х гостей!

Церемоніальну вояцьку зустріч відкрив отаман станиці побратим Я. Різник і прочитав новорічні побажання від п-ва Шандруків з Америки. Також прочитав листа ген. Шандрука п. з. «Козацькому роду — нема переводу». Побратим К. Медвідь передав привіт від Військового Отамана — ген. хор. В. Дяченка і від Ген. Управи УВК. пісень.

Милі слова про дальшу співпрацю колишніх українських вояків з Осередком Української Молоді в Перті передав колишній вояк І. УД УНА і голова Осередку СУМ — друг Іван Легкий.

Скоро зав'язалась родинна розмова, яку приємно переривав побратим В. Феделеш фотознімками і холодними напоями, а жінки — в свою чергу — доброю вечерею.

Приємного вечора і добрих успіхів у Новому Році побажала посестра Юля Липко — голова Відділу Союзу Українок і, попрощавшись, від'їхала на працю.

За ініціативою скарбника Станиці побратима В. Тимчука і побратима О. Желєхівського при цій нагоді зібрано скромні пожертви на вонд журналу «Українське Козацтво» і на розбудову часопису тижневика «Вільна Думка».

Час проходив гарно й безжурно. Був уже пізній вечір, коли атмосферу розмов і дискусій замінили мелодії народних та вояцьких

З ними забулися на якийсь час життєві проблеми й турботи...

На закінчення дружньої зустрічі — в Новому Році — залунали стародавні українські колядки й щедрівки. З ними ми думками понесли до наших рідних в Україні.

Колядували всі. Колядувала навіть маленька Ромця Слободян, відгортаючи шохвини свої золоті кучері, що ніби до ритму пісні, вперто спадали на її блакитні оченята.

О. Желіховський

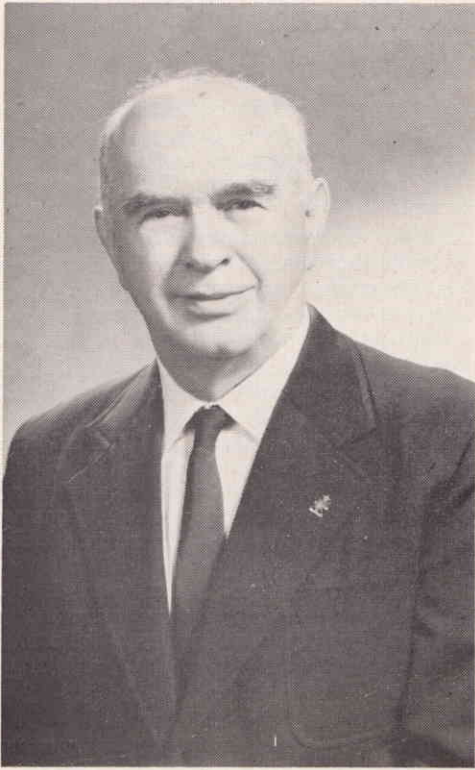
«КОЗАК ЖИВЕ НЕ ТИМ, ЩО Є, А ТИМ, ЩО БУДЕ»

«ЩИРИЙ КОЗАК ЗЗАДУ НЕ НАПАДАЄ»

«ВРОГА ДЕ НАЙДЕШ, ТО БИЙ»

«ЛУЧЧЕ ЖИВИЙ ХОРУНЖИЙ, НІЖ МЕРТВИЙ СОТНИК»

Козацькі приповідки

**Ген.-Хор. Інж.
АНТІН КУЩИНСЬКИЙ**
Почесний Козак; Генеральний Писар
УВК від 1965 р.

**Адм. Пполк. Д-р
ІЛЯРІОН ЧЕХІВСЬКИЙ**
Генеральний Суддя УВК від 1969 р.
Член Ліги Визволення України,
Головний Виховник Юнацтва СУМА

СВЯТО ПОКРОВИ В ВОЛЕЙ НОРТ СУРЕЙ, Б. К.

Пята Станиця Українського Вільного Козацтва ім. Гетьмана Пилипа Орлика на Волей, Британська Колумбія гідно відсвяткувала своє козацьке Свято Покрови Пресвятої Богородиці в неділю 11-го жовтня 1970 р.

В часі Богослуження о. Прот. Петро Сацевич виголосив зворушливу та глибоко-змістовну проповідь, навіязуючи до Дня Подяки, святкованого в Канаді, що календарно збігається з українським Святом Покрови, яке також з давен-давна є висловом вдячності українського народу Пречистій Діві Марії за опіку й щедрі ласки.

Після Служби Божої того дня в українській православній церкві Успіння Пресв. Богородиці відслужено Панахиду за померлих членів Українського Вільного Козацтва. Під час Панахиди з прапорами стояли козаки, а саме: п. В. Ткачук, з прапором УВК, п. Евстахій Левицький, з канадійським національним пра-

пором і п. М. Корнітський, з українським.

По закінченні церковних відправ, члени Станиці і запрошені гості зібралися в парафіяльній домівці на спільний громадський обід, який смачно приготували і ввічливо подали члени Жіночого Товариства ім. Ольги Кобилянської, що його очолює п. Р. Демчук.

Офіційну частину Свята відкрив парох церкви Успіння Пресв. Богородиці о. Петро Блажук вступним словом, в якому він накреслив історичне тло цього українського козацького Свята. З черги збірний хор під вмілою орудою о. Петра Блажука відспівав стародавню українську народню пісню «Під Твою милість...» і «Царю Небесний» та українську народню пісню «Стоїть явір над водою...».

О. Прот. П. Сацевич, Крайовий Капелян УВК на Канаду відчитав письмові привіти, які наспіли до 5-ої Станиці УВК з нагоди Свята Покрови. Перший привіт був відчитаний від

Пполк. Проф. ПАВЛО БАБЯК
 Генеральний Контролер УВК від 1969
 Обласний Отаман УВК на ЗСА від 1970

Пполк. МИХАЙЛО ПЕТРУНЯК
 Голова Нагородної Ради Хреста
 Українського Козацтва від 1969 р.

Генеральної Управи Українського Вільного Козацтва, за підписами Почесного Отамана УВК ген. штабу ген.-кошового П. Шандрука, ген. Військового Отамана ген.-значкового В. Дяченка та Генерального Писаря ген.-хорунжого Антона Кушинського. Відтак слідували привіти від Голови Гонорової Ради УВК, ген.-хорунжого Петра Федоренка і від Обласного Отамана УВК, полк. М. Ковальського.

Рід усних привітів започаткував інший лександр А. Ільницький, б. поручник Дієвої Української Армії, який привітавши зібраних членів Станиці, згадав при цій нагоді, що цього року минає якраз 50 р. від сумної події в нашій історії, коли то, 20-го листопада 1920 р. Українська Армія, переможена ворожою силою, була змушена залишити межі України. Від Стрілецької Громади у Ванкувері вітає Станицю хорунжий Матвій Заяць. Дуже гарний привіт, нав'язуючи до стародавніх часів ще з княжих часів про традиції Покро-

зи Преосв. Богородиці серед українського народу, зложила пані Ольга Гайдамовська, голова Відділу КУК у Ванкувері. Від Євангельської Церкви вітав присутніх Микола Гайдар, що при цьому відчитав 91-ий Псалом та сказав, що згідно біблійних пророцтв, наближається час, що зла сила комунізму буде знищена, а Україна буде вільна.

Головний реферат виголосив Отаман 5-ої Станиці УВК, полк. Т. Грінченко. Дуже річезо він передав слухачам історичну тяглість Свята Покрови від найдавніших часів писаної історії українського народу аж до наших днів, вказуючи на суто український характер цього Свята та його пов'язаність з лицарсько-козацькими традиціями українського народу. Свою знамениту промову полк. Т. Грінченко закінчив такими словами: «Ми, як нащадки славних Запорозжців, святкуємо сьогодні це велике Свято. Згадаймо в цей день найстарших керівників війська нашого: ота-

ГРУПА УЧАСНИКІВ СВЯТА ПОКРОВИ В НОРТ СУРЕЙ, БРИТ. КОЛЮМБІЯ
 Зліва направо: Адм. Підхор. Гр. Подгурець, Хор. В. Ткачук, Хор. М. Заяць, Сот. Інж. Ільницький. Сидять: Капелян на Зах. Канаду Курінний о. П. Блажук, Отаман станиці Полк. Т. Грінченко, Капелян на Канаду Курінний Протоєрей о. П. Сацевич, біля нього стоять зправа — артист мистець, що намалював образ Св. Покрови Бунчужний І. Пушка, Чот. Е. Левицький і бунчужний М. Грицюк

манів, генералів, що близько сотки полягли на полі слави чи підступно від руки ворожої, ти по ранах і терпіннях на тяжкому житті на чужині віддали життя за свою матір Україну. Вірю, що під всесильним Покровом Богоматері ми переможемо нашого червоного ворога і покажем, що ми браття козацького роду. Бо Вона, Владичиця Козацька все перемогла. Так бувало і тільки так буде».

Після реферату п. Євстахій Лівицький гарно і зворушливо відспівав пісню: «Я сьогодні щось дуже сумую, про козацьку долю згадав...», здобуваючи рясні оплески від присутніх.

З черги о. П. Сацевич й Отаман 5-ої Станиці УВК полк. Т. Грінченко перевели церемоні наділення підвищень у військових ступінях членів Станиці. Підвищення отримали наступні члени: о. Петро Блажук — підвищений до ранги курінного; п. В. Ткачук — до ранги адм. хорунжого; п. І. Шпак — бунчужного; п. І. Турко — підхорунжого; п. А. Залубняк — адм. хорунжого; пп. Ф. Кравець та М. Грицюк — підвищені до ранги бунчужних. Врешті, до ранги чотових були підвищені: пп. С. Німець, М. Козак, І. Кривек, Є. Кобринович, О. Сальчук, М. Корнітський і пані Л. Пічат-

ківська та в ройові п-ні А. Трач.

Після тієї церемонії збірний хор відспівав в'язанку народних пісень, а молодий Петрусь Блажук відіграв на акордіоні низку українських мелодій.

Кінцеве слово виголосив п. Григорій Подгурець. Нав'язуючи до історичних чудесних появ Богоматері та виявів Її ласки для українського народу, він зокрема прикував увагу слухачів своєю розповіддю про найновішу таку появу Богоматері над православною церквою коптійського обряду в Каїро, в Єгипті, від квітня 1968 до 1969 року. З різних причин офіційні чинники Єгипту та преса намагались промовчати цю знаменну подію, але ці зусилля були даремні, бо американський монах-бенедикт, о. Джером Палмер докладно й вірогідно описав цю подію в книжці п. н. «Пречиста Діва повертається до Єгипту», виданій недавно в Каліфорнії. Згідно даних в цій книжці, сказав п. Гр. Подгурець, Матір Божа понад рік часу регулярно появлялася над православною церквою Св. Діви Марії в Каїро. Автор, католицький монах, спеціально підкреслив цей факт, стверджуючи, що Мати Божа, яка досі появлялася в більшості серед католиків, тепер окремою ласкою огортає

Православну Церкву. Сотні тисяч людей християн і нехристиян були свідками цих появ; були випадки чудесних уздоровлень та навернень на християнську віру. Були зняті фотографії з'явлення. Свідомство величності цієї з'яви дає православно-коптський єп. Опанас. Крім того усні перекази говорять, що з першу між свідками з'яви були і стаціоновані советські салдати. На них з'ява зробила приголомшуюче вражіння. Многі наверталися на Христову віру, аж поки советське началь-

ство не «прекратило безобразія» і відправило той відділ на «родину в отдалённые места Сібірі»...

Ця розповідь п. Гр. Подгурця, яка незвичайно зацікавила всіх слухачів, була влучним заключним словом цього, справді величного, щогорічного святкування Покрови на Волей, Брит. Колумбія.

Спільним відспіванням національних гимнів закінчено це козацьке Свято Покрови.

Присутній

СВЯТО ПОКРОВИ В ЧІКАГО

Організація святкування дня Св. Покрови в Чікаго традиційно належить до Станиці УВК.

Цим разом ми зорганізували Свято Покрови зі Станицею Українських Ветеранів. Надії наші сповнилися якнайкраще. Свято відбулося величаво, більш урочисто, як у попередніх роках. Спільний комітет запросив на цей день членів всіх комбатантських організацій та представників загально - громадських товариств в Чікаго. Після Богослуження в Соборі св. Володимира, що його відправив о. прот. Ф. Білецький в сослуженні інших Отців, у просторій залі Св. Володимира відбувся урочистий Апель. Були з нього заступлені всі наші ветеранські організації зі своїми прапорами. Апель провадив голова Станиці кол. Вояків УГВА, інж. С. Голяш.

Прибуло багато гостей і відразу витворився відповідний святоточний настрій.

Після Апелью відбулося традиційне товариське прийняття, що його вміло приготували козачки нашої Станиці спільно з шановними дружинами Союзу Українських Ветеранів. Коротке святоточне слово при трапезі виголосив голова Станиці Ветеранів полк. Г. Сірий-Сіренко. Другим зі святоточним привітом виступив отаман станиці УВК ім. ген. І. Омеляновича-Павленка. Він привітав з цим святом передовсім представників Генеральної Управи

УВК на чолі з ген. А. Кушинським та Обласного Отамана УВК іполк. П. Баб'яка, а після того всіх к. вояків укр. армій та всіх гостей. Зворушливим моментом для всіх було вислухання Наказу з нагоди Дня Св. Покрови, що його надіслав на руки Обласного Отамана УВК Військовий Отаман УВК ген. Віктор Дяченко. Наказ відчитав Обласний Отаман.

Після товариської гостини відбулася незвичайно цікава доповідь на тему історії Свята Покрови, що її виголосив ген. УВК, А. Кушинський, Генеральний Писар УВК. Присутні мали вперш нагоду прослухати, як це традиційне святкування укр. народу історично розвивалося на Україні і в діаспорі та який великий вплив воно мало і має на наш нарід у відношенні релігійному та національному, помімо цілого ряду перешкод і навіть заборон з боку греків, москалів і мадярів.

Свято закінчилося спільною молитвою про кращу долю нашого народу, що її перевів сотник-папелян Станиці УВК, о. Петро Барвінів.

Зіграність організаторів Свята та урочисте, духове пережиття всіх присутніх на Святі, промовляють за тим що спільно організовані імпрези будуть також успішними у майбутньому та є дуже побажаними.

В. Івашук — Отаман Станиці УВК

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

«Журнал «Українське Козацтво» на справді є милий і рідний, він нагадує чиї ми є діти. Я стара і не є в змозі передплачувати його і це я повідомила Вам. Але Ви від своєї широти відповіли, що будете висилати безкоштовно. За цю Вашу милу і зворушливу відповідь я дуже й дуже широко дякую, це дійсно козака добрість. Але я в боргу не залишусь, а по можливості буду допомагати. Я сама ко-

зацького роду і радію появою журналу «Українське Козацтво». Хай Господь кермує Вами на добро козацького органу, щоб скріплював на душі всіх розсіяних по світі скитальців і об'єднував під один козацький провід... В цьому листі залучую чек в сумі 6 доларів на пресовий фонд».

Балтіmore, Маріянд, 6. листопада 1970.

Анна Здор

... «З великою радістю буду отримувати Ваш журнал «У. К.». Така маса цікавого матеріалу Ви подаєте...».

Сан-Дієго, Каліфорнія, 12. грудня 1970 р.
Полковник Петро Кашенко

... «Ще раз дякую за всі ті прекрасно видані і змістовні журнали «У. К.».

Булонь, Франція, 30. грудня 1970
В. Солонар — Ген. Штабу Полк.

... «Загалом мені журнал дуже до вподоби, лише є маленьке «але». Чому він у Вас такий «рідкісний» гість? Таж хто-хто, але Ви дуже добре знаєте, що друковане слово — найкращий організатор і керівник, якщо не творець».... Я раджу закачати рукава й узятися до справи: перетворити журнал на МІСЯЧНИК, але перетворити не так як він тепер виглядає, але значно поліпшити... «Гарні в цих примірниках є матеріали (але не всі), але щодо мови, то таки занадто «забруднена»... «Особливо засмічена мова в Мик. Понеділка «Казка недосказана моя»...

Новий Йорк, 2. 12. 1970 р.

Хорунжий з 1935 року, колишній учасник Крутянського бою, тепер інж. агр. Мих. Лавренко».

На довгого листа ВШановного Побратима М. Лавренка, з оцінкою перших трьох чисел «У. К.», з якого ми подали лише кілька виписок, наша редакція подякувала за зауваги та повідомила, що в своїй поступовій праці ми вже здійснили частину його зауваг і побажань та пояснила обставини й об'єктивні можливості нашого ви-

давництва. Що до мови ми признали, що вона у нас не обслуговується кваліфікованим знавцем мови, бо за браком коштів не можемо мати фахівця редактора мови. Відносно ж мови М. Понеділка, то ми покликалися на фахове журі на чолі з проф. Бідою конкурсу фонду ім. Франка в Чикаго, яке присудило йому першу нагороду за мову і його новотвори української мови. На ту ввічливу відповідь редакція одержала від п. Лавренка нового листа від 24. грудня 1970 р., вже досить «з перцем» написаного. Цей лист, з неприхованою іронією по нашій адресі, доповнений такими виразами по адресі згаданих вище осіб, що ми тих висловів, шануючи гідність Побр. Хорунжого Мих. Лавренка, (бо ж він так підписав себе в першому листі), тут не друкуємо. Правда, що цей другий лист його автор уже підписав трохи інакше, а саме:

«не хорунжий, але учасник Крут, бою й повстання в 1919 року в м. Борзна, Вільний Козак Мих. Лавренко».

Отож, нас не тільки хвалять, але й критикують собі на «славу»!

Примітка: Мих. Лавренко не є членом нашої організації.

Редакція «У. К.»

КНИГИ, ЖУРНАЛИ, ЧАСОПИСИ

1. Вольф-Дітріх Гайке — УКРАЇНСЬКА ДИВІЗІЯ «ГАЛИЧИНА». Історія формування і бойових дій у 1943-45 рр. Накладом Братства к. Вояків 1-ої Української Дивізії УНА. Торонто-Париж-Мюнхен, 1970 р. ст. 278.

2. КОРПУС СІЧОВИХ СТІЛЬЦІВ, воєнно-історичний збірник, ювілейне видання Комітету для відзначення 50-річчя формування Січових Стільців. Чикаго 1969 р. ст. 664. Про цю книжку Ген. Штабу Генерал-Полковник П. Шандрук написав так: ... «праця є достойна найвищого притання. Бо історія Корпусу СС бейперечно є і буде назавжди історичним пам'ятником нашої, не менше історичної доби боротьби за власну державу.

3. Д-р Юліан Мовчан — ЗАПИСКИ ЛІКАРЯ. Видано заходами Т-ва «За самостійну Україну» Буенос Айрес 1970 р. ст. 328. Прецікава збірка оповідань з лікарської праці, не позбавлена гумору, а часом і сатири.

4. НАУКОВИЙ ЗБІРНИК МУЗЕЮ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В СВИДНИКУ том 4-й в двох частинах. Цінні першоджерельні матеріали. Видав музей в Братиславському Словацькому Педагогічному видавництві, відділі Української літератури в Пряшеві, 1969 та 1970 р. стор. 510 і 224.

5. Микола Палій «ЕТСЕТЕРА», кантати. Зредагував д-р Аніта Кулай де Сінс,

В-тво «Аркадія», Мехіко-Шикаго, 1970 р. ст. 70.

6. «КАЗАЧЬЕ СЛОВО» чис. 5, 1970 р. Клівленд. Неперіодичний журнал. Видавець — «Казачье национальное представительство за рубежом» ст. 32 і обкладинка.

7. «ФОРУМ» журнал в англійській мові для молоді, видає Укр. Роб. Союз, Скрентон, Па. чч. 11-13 за 1969-70 роки. Журнал багатий на історично-козацькі теми та по мистецьки оформлений і ілюстрований.

8. «МОЛОДА УКРАЇНА», журнал української демократичної молоді за листопад і грудень, Торонто 1970 р. чч. 184-186 по 24 ний, завжди відмічає появу «Українського Козацтва».

9. «ЕКРАН», рік X, чис. 52-54. Багато ілюстрований журнал українського життя у широкому світі. Відп. редактор А. Антонович в Чикаго.

10. «ЖІНОЧИЙ СВІТ», листопад-грудень 1970 і Січень 1971 чч. 11-12 і 1. Видає Організація Українок Канади, друком «Нового Шляху», Вінніпег ст. 32-40 і обкладинка.

11. «БІБЛОС» — журнал української бібліографії ч. 4, 1970 та ч. 1, 1971. Видає Д-р Микола Сидор-Чарторийський. Нью Йорк, по 16 ст.

12. «ХРОНІКА» ч. 14, січень 1971, Чикаго — орган парафії Українського Православного Катедрального Собору Св. Князя Володимира Великого, ст. 32 і кольорова обкл. Цінний історичний зміст та хроніка. Редагує колегія. Гарний фото-друк А. Янушевського.

13. «ДЗВІН» чч. 5, 6, 7, липень-жовтень 1970, по 12 стор. Видає Братство Св. Покрови Української Автокефальної Православної Парафії в Аргентині.

14. «ЦЕРКВА І ЖИТТЯ», рік XIV, чис. 6/81, лист.-груд. 1970 р. Орган Українського Православного Братства ім. Митрополита Василя Липківського в Чикаго, ст. 28.

15. «МИРЯНИН», місячник на правах рукопису, рік V. чис. 1-2, Чикаго, січень-лютий 1971, відп. редактор Юрій Теодорович. ст. 44.

16. «ГУЦУЛІЯ», ілюстрований кварталник Гуцульського Т-ва «Чорногора» в Чикаго, рік V. чис. 1/17, зима 1971 р. Редагує колегія: голова д-р В. Стефурак, редактор мгр. М. Домашевський, ст. 48 і кольорова обкладинка. Гарний фото-друк А. Янушевського.

17. «ТРИЗУБ» — орган Української Національно-Державної Думки рік XI, жовтень-грудень 1970, чис. 61, ст. 24. Видає Укр. Нац. Держ. Союз в ЗСА, Нью Йорк. Редагує колегія.

18. «СВІТАННЯ», ч. 11-12 (17-18), Торонто 1970 — поезія, література, мистецтво та філософія. Видає Редакційна Колегія: Гол. ред. В. Шаян, Секретар Л. Мурович. Ст. 40 і обкладинка.

19. «БАТЬКІВЩИНА» — орган Української Консервативної Думки, виходить в Торонто, чч. 19-20 за 1970 р. та чис. 1-3 за 1971 р. Завжди відзначає появу «У. К.».

20. «УКРАЇНСЬКЕ НАРОДНЕ СЛОВО» — офіційний орган Української Народної Помочі в Америці, Пітсбург чч. 24-3 року 1971. Завжди відзначає появу «У. К.».

21. «ГОМІН УКРАЇНИ» — суспільно-політичний тижневик, Торонто чч. 1-9, 1971 р. рік XXIII. Завжди відзначає появу «Українського Козацтва».

21. «МЕТА» — орган Укр. Нац. Державницької Думки, Мюнхен чч. 4-12 за 1971 р.

23. «ЗОЗУЛЬКА» орган української молоді, жовтень 1970 р.

ХТО ПОМАГАЄ ВИДАВАТИ НАШ КВАРТАЛЬНИК (Крім точних кольпортерів, передплатників і післяплатників) ВИКАЗ ЖЕРТВОДАВЦІВ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД ЗА ЧАС ВІД 1. ЛИСТОПАДА 1970 Р. ДО 31. СІЧНЯ 1971 Р.

Список подаємо в хронологічному порядку поступлень (зазначаючи після кожного прізвища даровану суму в доларах):

Ів. Миколаєнко 4.50, К. Тржепель-Елліс 1.50, Анна Здор 6, О. Андрієнко-Пічатківська 2, Д-р Ю. Рабій 2, Дм. Гандзюк 3.50, С. Левченко (15 канад. дол) 14, К. Чопівська 1, А. Біловус 1, Б. Савка 1, М. Алексевич 1, Ів. Любусько 1, Ст. Легенький 6, В. Дзуль 1, Д-р Р. Климкевич 5.50, Ів. Оленський 2.50, Ярослава Фаріон 1, Ген. П. Самутин 2,

о. Ф. Кульчинський 3, Є. Ермоленко 5, Полк. Інж. Д. Стопкей 10, М. Ліщинський 6, Зіна Лазуренко 1, о. Гр. Сіваченко 2, Д-р Павло Кашинський 1, Р. Федорович 5, Пполк. Й. Вишневецький 10, Е. М. Тишовницький 1, Ю. Каманецький 1, Станиця УВК в Денвері 13.60, Інж. О. Ільницький 5, Т. Бондар 4, Галина Андреадіс 5, М. Кравченко 1, П. Багрій 1.75, М. Котульський 2, І. Дуб 0.75, о. М. Литваківський 6, М. Олійник 1, В. Толінський 1, С. Грабовський 1, М. Висоцький 1.94, О. Запара

3, М. Юркевич 6, Ів. Панченко 1, о. Н. Федорович 1, Е. Курилюк 6, Б. Фостяк 1, Д. Левчук 1, С. Березницький 2. Разом по цьому списку поступило 166. дол. 54 цент.

Крім того:

Побратим Володимир і Галина ТЕРКУН, як вияв особливої симпатії до журналу дарували на наш пресовий фонд 25 долярів, Побратим дивізійник і карпатський січовик Мирон Лепак з нагоди нагороди його Хрестом Карпатської Січі дарував на прес. фонд

«УК» 21 дол. і Побратим Полк. Михайло Петруняк замість квітів на могилу генерала Йосифа Мандзенка 10 долярів. РАЗОМ ДОДАТКОВО ПОСТУПИЛО 56 долярів.

А ВСЬОГО ЗА ВІДЧИТНИЙ ЧАС ЗА ТРИ МІСЯЦІ ПОСТУПИЛО 222 дол. 54 центи. ВСІМ ВЕЛЬМИШАНОВНИМ ЖЕРТВОДАВЦЯМ за їхню побратимську підтримку сердечно дякуємо!

Редакція й Адміністрація «У.К.»

ЗАКЛИК ДО ВШАНОВНИХ П. П. ЧИТАЧІВ

Це друге число квартальника «Українське Козацтво» посилаємо на всі нам відомі або рекомендовані адреси та закликаємо ВШановних Читачів ВИСЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ на журнал на 1971 рік, яка виносить на 4 числа ЧОТИРИ (4) доляри, або заплатити окремо за це число \$1.25.

Будемо щиро вдячні за своєчасну оплату та за і найменший дар на пресовий фонд.

Коли ж, хто не бажає одержувати наш журнал, то ввічливо просимо повернути це число на адресу нашої адміністрації.

ДЛЯ ХВАЛЬНИХ РЕДАКЦІЙ УКРАЇНСЬКИХ ВИДАВНИЦТВ висилаємо «У. К.» в обмін на їхні видання або за поміщення заміток чи рецензій про наш журнал на сторінках їхніх органів, якщо нам буде прислано дотичне число тієї публікації.

Редакція й Адміністрація «У. К.»